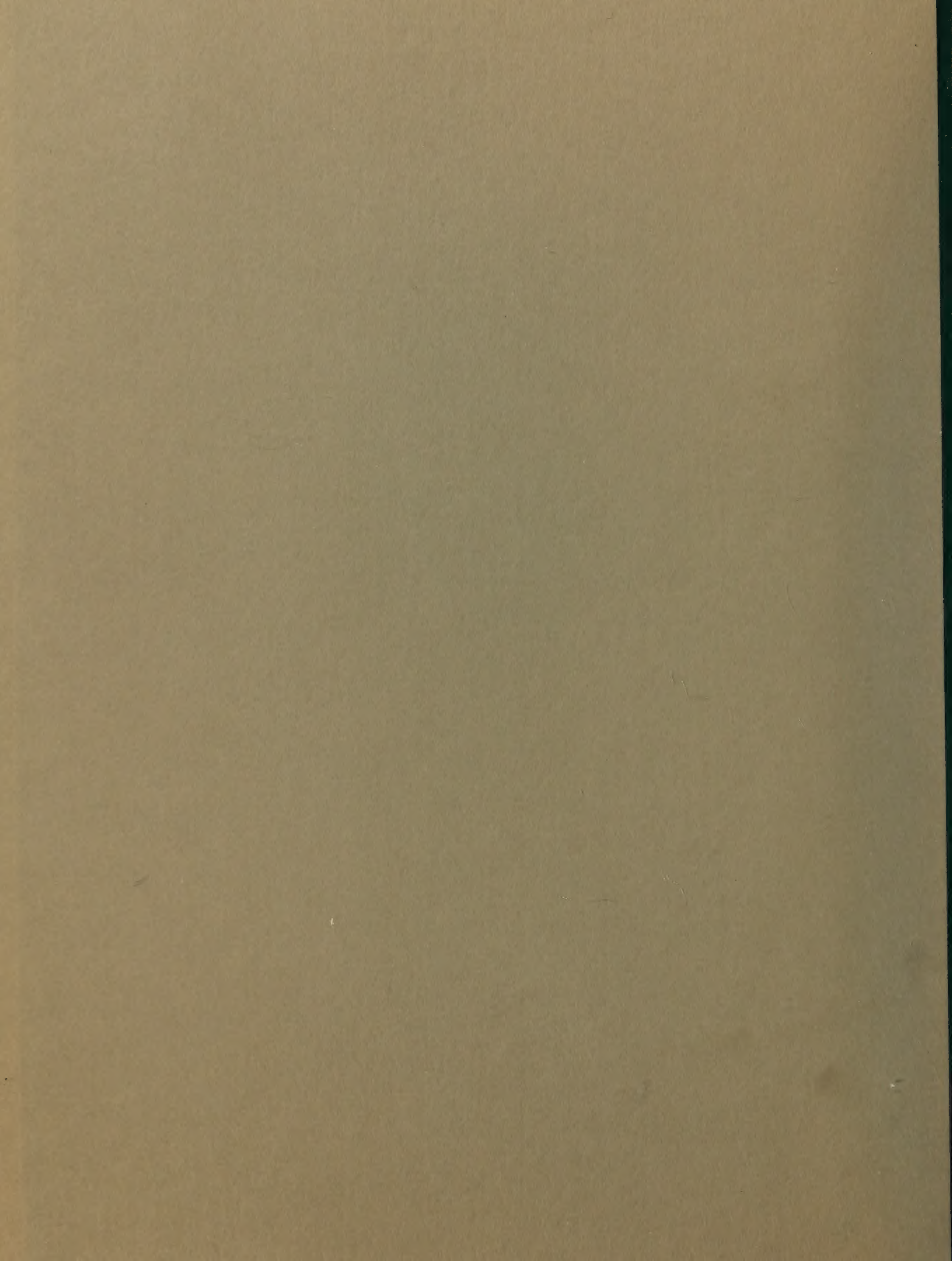

Loewe, Philipp
Nachträge zum Thesaurus linguae latinae aus Ovidius

CXXXVII. Programm

des

Königlichen Friedrichs-Gymnasiums

zu

Breslau

für das Schuljahr von Ostern 1901 bis Ostern 1902.

Erster Teil:

Professor **Philipp Loewe,** Nachträge zum Thesaurus linguae Latinae aus Ovidius.

Breslau, 1902.

Druck von Otto Gutsmann, Ring 50.

1902. Progr.-Nr. 194.

Nachträge zum Thesaurus linguae Latinae aus Ovidius.

I.

Am Wortschatze der beiden ersten Hefte des Thesaurus linguae Latinae ist Ovidius unter Hinzuzählung von a (Interj.), absinthium, ac, accerso mit 117 Worten beteiligt. Davon sind *ἅπαξ εἰρημένα,* abgesehen von Eigennamen, aboleo, abscido, absolvo, absque, abstemius, abstrusus, accenseo, accio, accolo, accurro. Eine vollständige Behandlung hinsichtlich des Ovid haben erfahren: Abanteus, Abantiades, Abaris, Abas, Abdera, abdico, aberro, abies, abiegnus, abiectus, abigo, abluo, abnuo, aboleo, abominor, abripio, abscedo, abscido, abscindo, abscondo, absisto, absolvo, abstemius, abstineo, abstraho, abstrusus, absumo, Absyrtus, abundo, abunde, Abydenus, Abydos, Acanthus, Acarnan, Acca, accenseo, accessus, accido, accingo, acceptus, accipiter, acclino, acclinis, acclivis, accolo, accommodo, accumbo, accumulo, accurro, accuso, acer (sbst.), acernus, acerra, acervus, Acestes, Achaemenides, Achaia, Achaicus, Achais, Achaias, Achaeus, Achates, Achelous, Achelois, Acheloius, Acheloias, Acheron, Achilleus, Achillides, Acmon, Acmonides, Acoetes, aconiton, Aconteus, acquiro, Acroceraunia, Acrisius, Acrisioneus, Acrisioniades, Acrota, Actaeon, Actaeus, Actiacus, Actor, Actorides, actus, actutum, acumen, acus — zusammen 89 Wörter. 23 Worte sind so behandelt worden, dafs nur ein Teil der Stellen aus Ovid Aufnahme gefunden hat: a, abdo, abditus, abduco, abeo, abrumpo, absque, absum, absens, Acastus, accedo, accendo, accio, accipio acer (adi.), acriter, acerbus, Achaemenius, Achivus, acies, Acontius; Acis ist im grofsen Überblick, Achilles nach Orthographie, Deklination, Prosodie, Etymologie, Eigenschaften des Helden durchgenommen; a (Interj.) wird unter ah, ac unter atque, Acragas unter Agrigentum versprochen, absinthium steht unter apsinthium, accerso wird in der Form arcesso gegeben, acutus fällt hier aus, weil der Drucksatz innerhalb des Artikels abbricht.

Der Verfasser dieses Schriftchens setzt sich vor, Ergänzungen des in reichhaltiger Fülle und mit Aufwendung gewaltiger Arbeitskraft dargereichten Ergebnisses aus fremden Beobachtungen und eigenen Sammlungen über Ovids Sprachgebrauch zu versuchen.

A, ab.

Dies Wörtchen findet sich bei Ovid etwa 910 bis 920 mal, im Thes. ist nur ein kleiner Teil angeführt. In dem Teile de positione ist die grosse Mannigfaltigkeit, in der Ovid die Stellung der Präposition handhabt, nur mit sehr wenig Beispielen belegt. Zuerst seine Stellung vor dem Beziehungsworte: Vom Schema a domino wird dabei abgesehen. aque steht aufser

in den angegebenen Stellen noch P. 1, 9, 48. Sonst steht *a* an zweiter Stelle vor seinem Substantiv 67 mal. Zwischen *a* und das Substantiv tritt ein adjektivisches Attribut 52 mal, ein genetivisches 14 mal; dazu kommt M. 9, 383 ab acutae vulnere falcis; eine Doppelverbindung liegt M. 2, 25; 7, 499 a dextra laevaque, 6, 179 a me viroque vor. Die dritte Stelle vor seinem Substantiv hat *a* 41 mal, und zwar 35 mit folgendem adjektivischen, 5 mal mit folgendem genetivischen Attribut; dazu noch H. 19, 146 a mihi promisso corpore. An vierter Stelle vor dem Substantiv mit folgendem adjektivischem Attribut steht *a* 38 mal; dazu A. 3, 455 ab alterius vestris timuisse querellis; M. 2, 385 ab aevi sors mea principiis; 5, 411 a cuius stagnum quoque nomine; F. 3, 663 a veri dissidet illa fide. Die fünfte Stelle mit folgendem Adjektiv vor seinem Sustantiv hat *a* 17 mal, z. B. F. 2, 149 ab aequoreis nitidum caput extulit undis (H. 6, 23; A. 1, 210; 2, 87; M. 1, 588; 12, 81; 13, 597; T. 2, 251; 457; 4, 7, 14; 5, 7, 24; P. 2, 5, 9; 3, 3, 55; 6, 2; 4, 5, 26; 9, 2; F. 2, 149; 4, 77); dazu J. 234 a male deserto quos rapuere rogo; P. 2, 7, 2 a male pacatis, Attice, missa Getis; 1, 9, 48 aque tuis toto dividor orbe rogis. An sechster Stelle vor dem Substantiv steht *a* A. 3, 7, 35 a tenera quisquam sic surgit mane puella; A. 3, 551 a doctis scelus est pretium sperare poetis; M. 8, 151 a tonso est hoc nomen adepta capillo; P. 2, 3, 44 a Stygia quantum sors mea distat aqua; F. 1, 328 a pecoris lux est ipsa notata metu; T. 5, 7, 12 a male pacatis plus trahit ora Getis; H. 20, 180 aque tua est nostra spreta parente. Noch zwangloser sind folgende Stellen angeordnet: M. 12, 496 manet imperfossus ab omni inque cruentatus Caeneus Elateius ictu; 8, 213 ab alto quae teneram prolem produxit in aera nido; P. 2, 2, 3 ab indomitis haec, Messaline, salutem, quam solitus praesens est tibi ferre, Getis; J. 83 ab antiquo, divi veteresque novique, in nostrum cuncti tempus adeste chao.

Für die Stellung der Präposition nach dem Substantiv ergiebt sich folgendes: T. 5, 4, 1 litore ab Euxino (M. 4, 666; 8, 865; 13, 236; 15, 734; T. 2, 255; 5, 4, 1; P. 3, 4, 22; F. 1, 336; 655); F. 3, 733 nomine ab auctoris; M. 10, 720 aethere vidit ab alto (A. 2, 4, 31; M. 3, 603; 5, 295; 6, 273; 10, 720; 11, 340; 14, 809; T. 1, 11, 25; 5, 9, 17; P. 2, 5, 65; 4, 8, 79; F. 2, 347; 4, 305; 5, 677); A. 3, 668 iudicio prodar ab ipse meo*; H. 13, 116 laetitia solvar ab ipse mea*; 19, 3 discedat sic corpore languor ab isto; M. 8, 515 flamma Meleagrus ab illa uritur; T. 3, 4, 19 tecto delapsus ab alto; H. 9, 93 trunco digestus ab uno; M. 12, 128 curru fremebundus ab alto desilit; H. 9, 96 damnis dives ab ipsa suis*; 12, 18 ut caderet cultu cultor ab ipse suo* (13, 116; A. 3, 668; J. 586); P. 2, 5, 4 te, precor, a salvo possit, amice, legi; — M. 4, 92 aquis nox exit ab isdem; 11, 602 saxo tamen exit ab imo; P. 4, 14, 7 terra quoque muter ab ista; 3, 3, 46 discipulo perii solus ab ipse meo*; J. 406 urbe Coronides vidit ab ipse sua*; 586 lingua laesus Battus ab ipse sua; — F. 2, 199 egreditur castris miles generosus ab isdem. Noch freier ist die Anordnung F. 2, 353 ille gemit lecto graviter deiectus ab alto; M. 9, 719 magistris accepere artes, elementa aetatis, ab isdem.

Diese ungemeine Mannigfaltigkeit in der syntaktischen Stellung der Präposition **a** findet in der Stellung im Verse ihr Gegenspiel. Darüber nur einige statistische Angaben, 1) für den Hexameter: *a* in der Hebung des ersten Fufses 8 mal, in der des zweiten 83 mal, in der des dritten 3 mal, in der des vierten 4 mal, in der des fünften 1 mal, in der des sechsten 3 mal. Es erfüllt die Senkung des ersten Fufses 1 mal, die des zweiten 8 mal, die des dritten 38 mal,

* Die mit * bez. St. stehen im Th.

die des vierten 66 mal, die des fünften ist ihm naturgemäfs verschlossen. Als erste Kürze der Senkung im ersten Fufse steht *ab* 4 mal, als zweite Kürze der Senkung desselben Fufses 69 mal; in der zweiten Kürze des zweiten F. 2 mal (in der ersten Kürze dieses Fufses steht es nie); in der ersten Kürze des dritten F. 8 mal, in der zweiten desselben F. 10 mal; an den gleichen Stellen des vierten F. 11, bezw. 41 mal; an den gleichen Stellen des fünften F. 0, bezw. 232 mal. 2) In dem Pentameter steht *a* in der Hebung des ersten Fufses 37 mal, in der des zweiten 118 mal, in der des vierten 10 mal. Als erste Kürze der ersten Senkung steht *ab* 1 mal, als zweite 61 mal; es erfüllt als Länge die Senkung des ersten Fufses 2 mal, steht ebenso im zweiten F. 3 mal und als zweite Kürze des vierten F. 90 mal.

De significatione.

Es fehlen folgende Stellen:

De loco,

I A 1 a: T. 4, 10, 119 abduco; H. 14, 83 abstraho; F. 2, 561; 4, 921 aufero; M. 15, 586 averto;

b: M. 3, 258 a Tyria collectum paelice transfert in generis socios odium; 15, 619 quantum . . . . complecti posses ad finem solis ab ortu; H. 11, 80 vix a misero continet ore manus; M. 8, 768 converto; 7, 88 declino; F. 3, 151 deduco; R. 625; M. 4, 526; 9, 383; 384 defendo; F. 6, 227 defero; 2, 353 deicio; A. 3, 214 demptus ab immundo vellere sucus ovis; M. 7, 140 depello; J. 329 ut Amastriacis quondam Lenaeus ab oris, nudus Achillea destituaris humo; M. 6, 404 a pectore postquam diduxit vestes; A. 1, 6, 36; P. 1, 9, 48 divido; F. 2, 149 effero; M. 3, 310 eripio; F. 3, 321 perduco; H. 3, 39 tibi ab Atride pretio redimenda fuissem; M. 14, 187 reduco (Verg. A. 4, 375*); T. 5, 7, 66 meque reduco a contemplatu submoveoque mali; H. 20, 120; A. 3, 499; M. 14, 52; P. 2, 10, 41; F. 2, 620 refero; M. 4, 475; 9, 51 reicio; T. 1, 11, 12 omnis ab hac cura mens relevata mea est; H. 13, 49; 20, 164; M. 5, 488; 11, 764; 12, 626; 13, 432; T. 1, 1, 28; F. 4, 413 removeo; M. 12, 124; 13, 274; T. 5, 3, 30; F. 6, 186 repello; A. 2, 100; M. 4, 152; 8, 585 revello; A. 2, 18, 11; T. 5, 9, 19 revoco; M. 1, 23; F. 6, 9 secerno; M. 1, 80; 3, 379 seduco; A. 1, 4, 60; 2, 16, 42; M. 1, 313; T. 4, 7, 14 separo; F. 5, 611 subduco; T. 2, 251; 303; P. 3, 3, 55; 4, 8, 79 submoveo;

c: M. 9, 380; J. 197 carpo; A. 3, 637 fugo; M. 11, 340; J. 496; 499 mitto = werfen; (H. 5, 2); R. 797; M. 8, 308; 9, 19; T. 3, 14, 26; 4, 7, 23; P. 1, 8, 1; 9, 45; 2, 2, 3; 5, 9; 7, 2; 3, 2, 1; 4, 2; 5, 6; 6, 2; 4, 9, 2; 14, 7; F. 5, 251 mitto = senden; M. 3, 624; 14, 476; J. 622; F. 1, 489; 6, 130 pello; A. 3, 379 Juppiter a vobis tam turpia crimina pellat; M. 5, 179 'auxilium' Perseus 'quoniam sic cogitis ipsi' dixit 'ab hoste petam' . . . . et Gorgonis extulit ora; H. 3, 152 materiam caedis ab hoste pete; J. 20 praedam medio raptor ab igne petit; F. 1, 516 iuraque ab hac terra cetera terra petet (R. 670; F. 1, 599); 4, 731 pete virginea, populus, suffimen ab ara; F. 1, 660 a fastis non stata sacra petis (H. 4, 137, Ehwald zieht ab illa zu tegi); A. 2, 575; M. 9, 414; 10, 135; T. 2, 457; 4, 4, 53; F. 1, 378; A. 1, 7, 49; A. 1, 198; M. 8, 753; 12, 246; 271; 14, 468; T. 1, 1, 118; J. 234; F. 3, 504; 4, 459; 556 rapere; H. 6, 27 tunicisque a pectore ruptis (A. 3, 707); H. 13, 12; M. 9, 58; 11, 246; F. 4, 333 solvo; A. 1, 4, 10; M. 9, 33 teneo; H. 19, 146; M. 6, 279; 15, 580 tollo; A. 3, 9, 38 traho; F. 1, 431 a pedibus tracto velamine; M. 6, 630; 8, 411; 450; T. 1, 3, 48 verto;

2 a: F. 6, 727 abeo; M. 10, 539 abstineo;

b: H. 6, 151 ab alto iustus adest votis Juppiter; J. 83 ab antiquo divi veteresque novique . . . . adeste chao (der Thes. würde diese Stellen zu II A 3 ziehen; doch drückt

adesse eine zur Ruhe gekommene Bewegung aus und gehört hierher); J. 257 decido; M. 6, 229 defluo; 1, 608; 12, 337; T. 3, 4, 19 delabor; M. 1, 673 desilio; H. 19, 3; T. 1, 1, 77; 3, 85 discedo; H. 7, 36; 16, 252; P. 1, 6, 6; F. 3, 662 dissideo; 2, 199 egredior; J. 153 Stygiis erumpere nitar ab oris; H. 15, 252 excido; R. 237; M. 4, 92; 11, 602; P. 2, 5, 65 exeo; M. 14, 46; F. 4, 313 procedo; Ha. 58 provolvitur ursus ab antris; R. 619; M. 12, 359; P. 3, 1, 151; F. 6, 708 recido; H. 17, 122; M. 1, 588; T. 2, 177; F. 3, 466; 5, 578 redeo; T. 2, 565 refugio; M. 12, 480 resilio; 4, 465 rursus ab illo Sisyphon aspiciens; P. 1, 8, 33 aque domo rursus pulchrae loco vertor ad urbis; H. 3, 95; M. 3, 467; F. 6, 279 secedo; P. 2, 2, 89 quicquid ab his superest; T. 3, 12, 37 transeo;

c: H. 14, 28; R. 454; P. 1, 3, 75; 7, 14; F. 3, 142 cedo; M. 13, 628 classe fertur ab Autandro; A. 3, 5, 45; H. 3, 42; 8, 110; 13, 4; A. 2, 556; T. 1, 5, 66; 2, 30; P. 1, 5, 84 fugio; A. 1, 9, 35 Hector ab Andromaches complexibus ibat ad arma (H. 13, 12); F. 3, 737 ibat harenoso satyris comitatus ab Hebro; 6, 99 ite pares a me; H. 4, 96 ibat ad hunc sapiens a sene diva viro; M. 3, 410; 14, 846; T. 1, 8, 1 labor; H. 12, 2; P. 4, 9, 71; 15, 6; F. 2, 18 vaco; H. 20, 158 terga do; A. 2, 337 carbasa do; T. 3, 12, 41; F. 5, 162 vela do; T. 1, 1, 84 ab Euboicis vela retorsit aquis; H. 15, 21 Sigeo dubias a litore feci . . . . . vias; T. 1, 10, 35 ab his . . . . tendit iter (findit i.); J. 618 Aulidis a portu qui leve vertit iter; M. 13, 720 Epiros ab his regnataque vati Buthrotos Phrygio simulataque Troia tenentur (Magnus, Suchier erklären a b h i s temporal); 15, 12 dives ab Oceano bobus Jove natus Hiberis litora felici tenuisse Lacinia cursu fertur; M. 2, 870 deus a terra siccoque a litore sensim falsa pedum primis vestigia ponit in undis;

B a (Man findet hier auch einige Verbindungen, die vielleicht besser anderswo stünden. Doch sollten die gleichen Adverbien beisammen bleiben): M. 11, 794 caput est a corpore longe; P. 4, 14, 62 a gelido longius axe foret (Tomis); T. 4, 4, 52 quique sit a saevo longius hoste locus; 3, 12, 16 procul a Geticis finibus arbor abest; 14 p. a. Scythico litore arbor abest; 1, 7, 10 p. a. nobis Naso sodalis abest; 1, 77 nec p. a stabulis audet discedere (agna); P. 1, 7, 7 di p. a cunctis . . . . . . huius notitiam gentis habere velint; 3, 2, 44 quos p. a vobis Pontus et Hister habet; M. 12, 359 p. a telo Theseus veniente recessit; M. 11, 277 haud p. a muris sub opaca valle reliquit; T. 2, 303 p. a scripta . . arte submovet ingenuas pagina prima manus; P. 2, 8, 36 daque, p. Scythico qui sit ab hoste locus; M. 5, 385 haud p. Hennaeis locus est a moenibus altis; H. 4, 75 sint p. a nobis iuvenes; 20, 208 es p. a nobis; T. 4, 4, 63 nec p. a nobis locus est; F. 4, 116 a nobis sit p. iste furor; T. 4, 8, 35 nec p. a metis . . . . curriculo gravis est facta ruina meo; 5, 3, 11 nunc p. a patria Geticis circumsonor armis; P. 1, 3, 84 tam p. a patria est horridiorve locus; M. 2, 323 quem p. a patria . . . excipit Eridanus; 15, 264 p. a pelago conchae iacuere marinae; F. 3, 524 haud p. a ripis . . tuis plebs venit; M. 9, 340 haud p. a stagno . . . . . . florebat aquatica lotos; T. 5, 6, 27 nec procul a vero est;

D 1: M. 14, 95 navesque a fronte resimas contudit;

2: J. 173 in loca ab Elysiis diversa fugabere campis;

3: P. 1, 6, 32 liberaque a ferro crura futura putat; 1,79 inque locum Scythicum vacuum mutabor ab arcu; 4, 5, 25 tempus ab his vacuum Caesar Germanicus omne auferet;

E: F. 4, 79 huius erat Solimus Phrygius comes unus ab Ida; T. 1, 10, 21 saltus ab hac terra brevis est Tempyra petenti;

II A 1 a: J. 429 a vespere solis ad ortus cur externati Solis agantur equi; M. 7, 441 agebat ab alto ad terram late sparsuras corpora pinus; F. 4, 77 ab Iliacis . . . flammis attulit Aeneas . . deos (M. 7, 407); M. 5, 546 ille sibi ablatus fulvis amicitur ab alis (Magnus: i n a l i s);

13, 911 longus ab aequoribus convexus in aequora vertex; 3, 480 summa vestem deduxit ab ora; M. 7, 219 demissus ab aethere currus; H. 9, 93 inque canes totidem trunco digestus ab uno; P. 3, 7, 15 ductus ab armento taurus; F. 5, 194 vernas efflat ab ore rosas; P. 4, 10, 43 spirare ab axe*; M. 2, 603 flexumque a cornibus arcum tendit (8, 865); 1, 269 funduntur ab aethere nimbi; A. 1, 210 telaque ab averso qui iacit hostis equo; H. 15, 39 ab arcu missilibus telis eminus ictus; M. 15, 740 laterumque a parte duorum porrigit aequales media tellure lacertos; F. 3, 270 femina lucentes portat ab Urbe faces (A. 1, 53); M. 5, 445 natam solis ab occasu solis quaerebat ad ortum;

2 a: T. 1, 10, 41 a quibus (sedibus) adveniat Miletida sospes ad urbem; A. 1, 10, 1 ab Eurota Phrygiis avecta carinis; M. 1, 569 Peneus ab imo effusus Pindo; T. 4, 9, 21 ibit ad occasum, quicquid dicemus, ab ortu; P. 2, 5, 50 ab Eois Lucifer ortus equis; M. 12, 336 missum a dextra laevam penetravit ad aurem; J. 221 matris prolapsus ab alvo; M. 9, 352 succrescit ab imo totaque paulatim lentus premit inguina cortex; P. 4, 9, 53 surgit . . . . . ignis ab ara; 112 Eoo quotiens surgit ab orbe dies (A. 1, 13, 38; 3, 7, 53; R. 431); H. 6, 23 nuper ab Haemoniis hospes mihi Thessalus oris venerat (106; A. 1, 173; T. 1, 10, 17; P. 2, 10, 50; F. 2, 444; 5, 91); A. 2, 18, 40 a vestris in mea castra venis; M. 15, 260 ad ferrum venistis ab auro; A. 2, 18, 33 tristis ad Hypsipylen ab Jasone littera venit (H. 3, 1; T. 5, 4, 1; P. 4, 2, 2); T. 1, 1, 72 venit in hoc illa fulmen ab arce caput (3, 4, 6, auch M. 8, 289); J. 328 (tela) . . . . . . a Jove venerunt; F. 3, 374 v. clamor a populo; 368 v. fragor ab axe; M. 5, 295 v. vox a ramis; H. 4, 113 v. iniuria ab illo; 9, 120 v. dolor ab aure; 13, 110 v. querella a nobis; F. 4, 542 v. vigor ab ore; P. 2, 5, 70 v. nitor a nobis. (Manche Stelle könnte wohl unter I A 2 a, und manche von dort hier stehen);

4: H. 1, 30 pendet ab ore viri; M. 14, 809 nec praeside pendet ab uno (R. 18); J. 176 rapidae vinctus ab orbe rotae; F. 4, 331 religant a stipite funem;

B 1: A. 2, 6, 38 extremo munus ab orbe datum;

2: P. 2, 4, 1 accipe colloquium gelido Nasonis ab Histro (M. 9, 719 a. artes a magistris); H. 4, 6 inspicis acceptas hostis ab hoste notas; T. 3, 2, 13 corpus ab illo accepit vires (T, 1, 2, 27 capere v. ab ortu); P. 3, 3, 43 praemia nec Chiron ab Achille talia cepit (M. 14, 614 c. regnum ab illis; J. 287 c. sceptrum ab illo); M. 4, 751 duritiam toto capiant ut ab aere; R. 512 hoc etiam nostra munus ab arte feres; H. 6, 82 vulnus ab hoste tuli; 15, 254 illa (oscula) . . . ab ore tuli; P. 1, 4, 24 laudem a sera posteritate feres; F. 6, 634 Servius a caelo semina gentis habet; A. 3, 738 a Cephalo vulnera semper habet; M. 12, 90 decus est quaesitus ab armis; 11, 409 sumit ab Haemonio purgamina caedis Acasto (P. 2, 1, 53); 9, 252 aeternum est, a me quod traxit; T. 5, 7, 12 mixta sit haec quamvis inter Graecosque Getasque, a male pacatis plus trahit ora Getis;

3: T. 5, 8, 9 exigit a dignis ultrix Rhamnusia poenas (A. 3, 7, 25); A. 3, 25 hae mentes nostra poscuntur ab arte (A. 1, 10, 53; R. 289); M. 2, 567 hoc a Pallada quaeras (8, 862; F. 6, 505); F. 2, 583 a nobis, quae sit dea muta, requiras;

C: M. 8, 276 coeptus ab agricolis superos pervenit ad omnes ambitiosus honor; 190 ponit in ordine pennas a minima coeptas; 8, 330 silva . . . . . . incipit a plano; A. 3, 101 ordior a cultu (H. 7, 82; A. 1, 386; F. 5, 570); F. 5, 111 ab Jove surgat opus (T. 2, 559);

III A: S. 165 Phoebus ab excelso . . aspicit aequor; M. 2, 178 despexit ab aethere terras (A. 2, 87); M. 3, 603; F. 6, 205 prospicere; M. 15, 842 prospectare; 6, 420; 7, 490; 9, 177 spectare; A. 3, 6, 51; H. 7, 20; R. 57; M. 4, 788; 10, 720; J. 406 videre; T. 1, 2, 29 sicca

gelidus bacchatur ab arcto; 46 quantus ab aetherio personat axe fragor (vgl. II A 2 a); A. 1, 8, 16 gemino lumen ab orbe venit; F. 1, 574 rapidum Aetnaeo fulgur ab igne iaci; 4, 664 edidit a dextro talia dicta toro; P. 2, 6, 2 ab Euxinis Naso salutat aquis:

B: F. 5, 557 ab Eoo orbe; H. 15, 141; M. 2, 112; 6, 49; T. 5, 8, 25; P. 1, 4, 29; 3, 1, 127 ab ortu; F. 4, 626 ab occasu; 5, 558 ab occiduo sole; M. 1, 173 a fronte; A. 3, 1, 70; M. 5, 614; 12, 37; P. 4, 4, 12; F. 1, 92; 3, 508; 6, 236 a tergo; M. 12, 272 a dextra parte perfringere; A. 3, 2, 21; M. 3, 161; 5, 252; T. 3, 11, 45; F. 4, 933 a dextra; A. 3, 308 a laeva manu; M. 4, 655; 7, 357; 9, 82 a laeva parte; A. 2, 79; M. 11, 168; J. 128 a laeva; M. 2, 839 a parte sinistra; 2, 25; 7, 499 a dextra laevaque; P. 1, 3, 57 dextra laevaque a parte; M. 4, 666; 14, 529; 15, 734 ab utraque parte; F. 3, 712 a prima parte; 5, 418 a media parte; M. 1, 34; 9, 38 omnique a parte; F. 3, 377 ab omni parte; M. 5, 398 summa vestem laniarat ab ora; F. 2, 347 tunices ora subducit ab ima; M. 12, 433 Oleniden a summa vertice fregit; 14, 54 medio cum plurimus orbe sol erat et minimas a vertice fecerat umbras (vgl. 3, 144); manche Stelle wird sich auch zu II A 1 a ziehen lassen;

D: H. 19, 68 a tanto crimine fructus abest (H. 15, 234; 18, 70; A. 3, 539; M. 12, 87; T. 1, 2, 98; J. 452; P. 3, 3, 74); P. 2, 3, 3 quid enim status hic a funere differt; 44 a Stygia quantum sors mea distat aqua? (M. 6, 200; 273; 13, 143; T. 1, 2, 11; 2, 353; 546; 4, 10, 4; J. 181; P. 1, 2, 106; 3, 5, 56; 4, 8, 86).

De origine auctore modo,

I A 1 a (Ich füge das fehlende I hinzu): M. 4, 607 ab origine cretus eadem; 13, 705 a sanguine Teucrum ducere principium; 4, 282 largoque satos ab imbre Curetas; H. 15, 211 te tenet ortus ab illis (F. 3, 425); M. 6, 427 genus a magno ducentem forte Gradivo (H. 18, 148); A. 3, 6, 54 Ilia, ab Idaeo Laumedonte genus; P. 3, 3, 62 terrasque coerceat orbem Caesar, ab Aenea est qui tibi fratre tuus;

2: T. 3, 9, 6 vetus huic nomen .... constat ab Absyrti caede fuisse loco; F. 4, 420 Trinacris a positu nomen adepta loci; 1, 467 nomen habes a carmine ductum (3, 733); A. 3, 177 habet quoque nomen ab undis (color); T. 1, 10, 2 navis et a picta casside nomen habet (3, 1, 28; F. 1, 323; 336; 3, 4; 4, 80; 6, 26); M. 4, 415 seroque tenent a vespere nomen (F. 3, 402; 4, 872); M. 4, 291 nomen quoque traxit ab illis (F. 1, 596; 6, 40); F. 3, 75 a te principium Romano dicimus anno; H. 18, 125 mare ab inviso privignae nomine dictum (M. 2, 834; 5, 411; 7, 524; 8, 235; F. 1, 620; 2, 423; 3, 387; 4, 74; 89; 6, 31; 39; 301; 461; 609);

3: M. 5, 494 ab Elide ducimus ortum; T. 5, 10, 33 qui geniti Graia creduntur ab urbe; A. 2, 6, 1 psittacus Eois imitatrix ales ab Indis;

4: M. 10, 129 ducebat frigus ab umbra (colligere I A 1 b); 9, 252 aeternum est, a me quod duxit; 6, 474 laudemque a crimine sumite; A. 2, 17, 9 a speculi sumuntur imagine fastus; A. 3, 525 a magnis ad res exempla minores sumere; M. 1, 431 ab his oriuntur cuncta duobus; P. 2, 9, 18 hoc est a superis ortae nobilitatis opus; F. 5, 368 a vero tertia causa venit; 4, 107 ab illa venerunt cultus mundaque cura sui;

II A 1: P. 3, 2, 30 a memori posteritate legar (1, 4, 24 in II B 12) Nux 2 a populo saxis praetereunte petor; hier fehlt eine Unterabteilung de bestiis: Ov. M. 11, 780 vulnus ab angue, a me causa data est (T. 5, 2, 14); F. 6, 752 usus et auxilio est anguis ab angue dato; J. 481 feriri ab a.; T. 5, 4, 12 ictus ab a.; M. 3, 213 Hylaeusque ferox nuper percussus ab apro; S. 38 a viridi turtur amatur are; A. 1, 302 Minos a bove victus erat; R. 422 a cane non magno saepe tenetur aper; M. 9, 190 pomaque ab insomni concustodita dracone; J. 578

exul ab attonitis excutiaris equis; T. 3, 11, 11 avidis cervus deprensus ab ursis. Wenn zu der Abteilung de rebus, die nur wenig Beispiele (3 aus Ovid) enthält, die eine Stelle aus II E hinzugezählt wird, so hat Ovid an 67 Stellen *a* mit einem sächlichen Substantiv verbunden, um durch lokale Bezeichnung kausales und instrumentales Verhältnis anzudeuten: A. 1, 510 Minoida Theseus abstulit a nulla tempora comptus acu; H. 18, 183 merguntur ab aequore naves; M. 4, 732 operitur ab aequore moto; 3, 221 nigram medio frontem distinctus ab albo; F. 4, 338 nomen magno perdit ab amne minor; P. 4, 10, 46 vimque fretum multo perdit ab amne suam; T. 2, 388 concitus a laeso fecit amore dolor; J. 145 longis consumptus ab annis; M. 6, 29 seris venit usus ab annis; P. 3, 5, 45 Getico peream violatus ab arcu; 2, 8, 69 Geticis si cingar ab armis; T. 2, 421 neve peregrinis tantum defendar ab armis; H. 5, 150 deficior prudens artis ab arte mea; T. 2, 8 ut me moresque notaret iam demum visa Caesar ab Arte mea; P. 1, 5, 33 sterili totiens cum sim deceptus ab arvo; F. 3, 585 vela cadunt primo et dubia librantur ab aura; M. 11, 130 inviso meritus torquetur ab auro; 14, 345 puniceam chlamydem fulvo contractus ab auro; 11, 192 leni nam motus ab austro; T. 4, 3, 30 Hectora Thessalico vidit ab axe rapi; H. 11, 2 oblitus a dominae caede libellus erat; A. 2, 4, 31 causa tangor ab omni; A. 1, 377 —; M. 4, 449 sacroque a corpore pressum ingemuit limen; H. 11, 78 quassus ab imposito corpore lectus erat; R. 159 Aetola Venus est a cuspide laesa; F. 5, 709 pectora traiectus Lynceo Castor ab ense; M. 8, 515 flamma Meleagrus ab illa uritur; T. 3, 2, 8 ustus ab assiduo frigore Pontus; 1, 11, 13 nimbosis dubius iactabar ab Haedis; A. 1, 763 hic iaculo pisces, illic capiuntur ab hamis; P. 2, 7, 9 laesus fallaci piscis ab hamo (A. 1, 393); M. 14, 15 qui sum mutatus ab illis (herbis); Ha. 90 vada subnatis imo viridentur ab herbis; P. 1, 2, 110 ossa nec a Scythica nostra premantur humo; M. 8, 514 invitis correptus ab ignibus arsit; A. 3, 668 indicio prodar ab ipse meo; P. 3, 5. 4 laesus ab ingenio Naso poeta suo; 4, 14, 18 plectar et incauto semper ab ingenio; M. 6, 419 quaeque urbes aliae bimari clauduntur ab Isthmo; H. 4, 32 candor ab insolita labe notandus erit; H. 13, 116 languida laetitia solvar ab ipse mea; F. 5, 677 lauro sparguntur ab uda omnia; J. 586 laesus lingua Battus ab ipse sua; M. 90 pulvis ab infuso melle premendus erit; P. 4, 4, 24 pulsus et a sacro mense December erit; M. 10, 690 a numine concita nostro; J. 588 quo puer Oebalides ictus ab orbe cadas; F. 2, 549 dicitur omine ab isto Roma suburbanis incaluisse rogis; M. 7, 820 meoque spiritus iste tuus semper captatur ab ore (F. 3, 326); M. 9, 298 dextroque a poplite laevum pressa genu; M. 55 par ervi mensura decem madefiat ab ovis; T. 1, 11, 25 portu terrebor ab ipso; M. 8, 379 ab arborea cecidit radice retentus; H. 15, 277 a caeleste sagitta figar; P. 3, 5, 38 ecquid ab his ipsis admoneare meis (studiis); M. 1, 40 diversa locis partim sorbentur ab ipsa (terra); T. 4, 2, 41 viridi male tectus ab ulva; 1, 2, 47 tabulae feriuntur ab undis; P. 2, 5, 7 modico tibi iunctus ab usu; F. 2, 85 lupus est a voce retentus. Es verdient vielleicht bemerkt zu werden, dafs in der grofsen Mehrzahl der Stellen (55) ein Adjektiv, in 4 ein Genetiv, blofs in 7 kein Attribut zu dem Substantiv tritt. Mehr auf Zufall mag beruhen, dafs in 54 Fällen das Substantiv im Singular steht. In 4 anderen Fällen steht ein plur. tantum (armis 2 mal, ingenuae artes, Haedi). Vielleicht kann man hierzu noch rechnen: J. 145 longis annis; M. 6, 29 seris annis und A. 1, 763 hamis. So blieben als wirkliche Plurale M. 14, 15 herbis; 8, 514 ignibus; M. 55 ovis; P. 3, 5, 38 studiis und T. 1, 2, 47 undis übrig.

a mit dem Abl. der Person beim Passiv hat Ovid 122 mal;

2: M. 5, 192 a tanto cecidisse viro;

4: M. 14, 289 nec tantae cladis ab illo certior ad Circen ultor venisset Ulixes; 698 viderat a veteris generosam sanguine Teucri Iphis Anaxareten; T. 4, 4, 76 alter ab

alterius funere maestus erat; F. 2, 148 a zephyris mollior aura venit; M. 3, 571 spumeus et fervens et ab obice saevior ibat; Nux 90 non a vicina pulverulenta via est;

B 2 a: defendere, vgl. I A 16; A. 3, 551 a doctis pretium scelus est sperare poetis; M. 10, 312 facesque suas a crimine vindicat isto;

c: H. 11, 44; 12, 154; 15, 344; M. 1, 144; 145; 8, 316; 13, 498; T. 5, 2, 70; F. 3, 424 tutus a;

3: F. 6, 555 ab illa comperit; P. 1, 4, 42 quas a me vellem non didicisset Amor; A. 3, 455 discite ab alterius vestris timuisse querellis (T. 3, 7, 30);

III 3: M. 10, 675 iecit ab obliquo nitidum iuvenaliter aurum.

De tempore et ordine.

F. 2, 682 sextus ab urbe lapis; 6, 32 haec illi a caelo proxima terra fuit; 768 quintus ab extremo mense dies; 3, 149 quintus ab hoc fuerat Quintilis; H. 19, 157 haec mihi se pepigit, pater hanc tibi, primus ab illa; M. 10, 617 ab aequorea numeratur origine quartus; 4, 213 septimus a prisca n. o. Belo; R. 404 a prima proxima segnis erit; T. 5, 8, 38 haec sunt a primis proxima vota meis; M. 6, 316 a facto propiore priora renarrant; F. 3, 94 a tribus hunc primum turba forensis habet; P. 2, 5, 43 primis mihi iunctus ab annis; F. 2, 642 stipes, ab antiquis tu quoque nomen habes; T. 4, 4, 56 dictus ab antiquis Axenus ille fuit; H. 5, 33 ab illa (die) pessima mutati coepit amoris hiems; M. 1, 3 primaque ab origine mundi; P. 4, 8, 17 equites ab origine prima . . . inveniemur; M. 2, 385 ab aevi sors mea principiis fuit irrequieta; A. 3, 15, 5; T. 4, 10, 7 usque a proavis vetus ordinis heres; P. 2, 10, 41 est aliquid . . . . modo res egisse simul, modo rursus ab illis, quorum non pudeat, posse referre iocos; M. 13, 236 tempore ab hoc (H. 12, 5; P. 2, 3, 79); P. 4, 5, 27 a turba rerum requievit; M. 9, 764 pressit ab his vocem; T. 4, 10, 122 nomen ab exequiis quod dare fama solet; F. 1, 35 per totidem menses a funere coniugis uxor sustinet in vidua tristia signa domo; T. 3, 14, 22 illud opus potuit . . . . . certius a summa nomen habere manum; M. 3, 631 aque mero redeunt in pectora sensus; H. 6, 156 a totidem natis orba sit illa viro; F. 1, 54 qui nono semper ab orbe redit.

Nicht immer war es mir möglich, dem Verfasser des Thesaurus-Artikels bei der Einordnung zu folgen. Abgewichen bin ich z. B. bei 'defendere', wohl auch noch bei anderen Verbindungen. Von dem Standpunkte aus, der durch den Ovidischen Gebrauch der Präposition *a* gegeben wird, müfste eine Sammlung in erster und letzter Linie die Bedeutung von her betonen und statt einer übertragenen Bedeutung eine ursprüngliche, sinnliche herauszuschälen versuchen. Aber von der kleinen Bergspitze aus, auf der ich stehe, habe ich nicht das Recht an einem Werke zu nörgeln, das ein ganzes Alpengebiet beherrscht und klar zu legen sucht. Es werden ja auch mir Dinge begegnet sein, die nicht jeder billigen wird. Das Umschreiben aus einer Disposition in eine andere ist eben plenum opus aleae.*)

(Versehen in der Stellen-Anführung: p. 10, 48: Ov. M. 3, 536 st. Verg. Aen. 3, 536; 20, 53: Ov. M. 8, 257 st. 8, 237; 35, 56: Ov. H. 16, 60 'is a meo nomine primus erit' st. 'is a nostro n. p. e.')

Abdere, I: M. 13, 47 silvestribus abditus antris saxa moves gemitu; A. 3, 608 iuvenem trepidum quolibet abde loco; M. 2, 748 oculis, quibus abdita nuper viderat Aglauros flavae secreta Minervae (abdita secreta ist wohl eine starke Häufung des Ausdruckes, Albrecht v. Hlbrstdt. zog abdita zu Aglauros); 15, 488 coniunx . . vallis Aricinae densis latet abdita

*) Das Gesagte gilt natürlich für die ganze vorliegende Arbeit, bes. auch für ante.

silvis; P. 1, 1, 4 libellos excipe, dumque aliquo, quolibet abde loco; M. 8, 458 ille (torris) diu fuerat penetralibus abditus imis;

II: M. 2, 557 abdita fronde levi densa speculabar ab ulmo; 14, 349 quae (Circe) simulac iuvenem virgultis abdita vidit; F. 2, 218 cetera virgultis abdita turba latet; R. 210 abdere sub parvis aera recurva cibis;

IV: A. 3, 2, 76 in nostros abdas te licet usque sinus; M. 9, 97 vultus Achelous agrestes et lacerum cornu mediis caput abdidit undis;

(57, 26: H. 6, 82 st. 6, 86; 57, 39: F. 3, 328 st. 3, 338).*)

abditus: M. 2, 762 domus est in vallibus huius abdita; 10, 687 templa deum matri, quae quondam clavus Echion fecerat ex voto, nemorosis abdita silvis;

(58, 53: F. 1, 156 st. 1, 556.)

Abduco: R. 777 in abducta Briseide flebat Achilles; T. 4, 1, 15 fertur et abducta Lyrneside tristis Achilles Haemonia curas attenuasse lyra.

(62, 38: Ov. 4, 10, 119 st. Ov. T. 4, 10, 119.)

Abeo, I 1: T. 1, 3, 15 alloquor extremum maestos abiturus amicos; A. 1, 6, 71 sentique abeuntis honorem (vgl. T. 1, 3, 79); H. 8, 80 sine me, me sine, mater, abis?; A. 2, 5, 1 abeas, pharetrate Cupido; A. 2, 224 nec nisi serus abi (M. 10, 620); H. 2, 99 me nunquam visurus abisti; F. 1, 559 servata male parte boum, Jove natus, abibas; H. 18, 66 cum somno semper abire soles (ein Traumbild, M. 15, 664); 12, 55 oculis abeuntem prosequor udis; 2, 91 illa meis oculis species abeuntis inhaeret; M. 15, 28 numen abire iubet (Alemoniden); 11, 630 postquam mandata peregit, Iris abit; A. 3, 1, 55 dum custos saevus abiret; M. 15, 686 (deus) antiquas abiturus inspicit aras; R. 265 ne callidus hospes abiret; S. 173 ut monuit, cum voce abiit (F. 3, 474);

2: H. 6, 60 vir tuus hinc abeo, vir tibi semper ero; T. 5, 12, 10 videor debere teneri solus in extremos iussus abire Getas (A. 2, 361); A. 2, 19, 12 cunctantem tardo iussit abire pede; H. 12, 55 tristis abis (M. 7, 487); M. 3, 455 quove petitus abis; 12, 208 laetus abit . . . . . Atracides (vgl. 11, 106); 11, 194 ultus abit Tmolo (Latoius); 4, 712 subito iuvenis pedibus tellure repulsa arduus in nubes abiit; H. 1, 60 ille mihi de te multa rogatus abit; F. 5, 649 victor abit (Hercules); M. 8, 873 illa nunc equa, nunc ales, modo bos, modo cervus abibat;

3: H. 6, 60; M. 11, 194; s. 2; P. 1, 1, 37 ut limine cogat abire; H. 15, 156 tene meo paterer vivus abire sinu; F. 4, 715 de duce lanigeri pecoris . . . Sol abit; M. 9, 786 mater abit templo; A. 3, 2, 42 de niveo corpore, pulvis, abi (personificatio); T. 3, 1, 68 quaerentem frustra custos e sedibus illis praepositus sancto iussit abire loco;

4: A. 1, 4, 55 cum surges abitura domum; M. 4, 712; T. 5; 12, 10 s. 2;

II 1: H. 5, 55 prosequor infelix oculis abeuntia vela; F. 4, 715 s. I 3; P. 3, 4, 60 dum venit huc rumor . . . . annus abisse potest (3, 2, 95; 4, 11, 16); H. 13, 23 lux quoque tecum abiit; A. 1, 5, 6 nox abiit, nec tamen orta dies (F. 4, 721); A. 3, 60 sic nullum vobis tempus abibit iners; M. 3, 476 reddita forma lacu est, quam cum vidisset abire; A. 1, 240 tum dolor et curae rugaque frontis abit; A. 1, 7, 2 furor omnis abit; F. 4, 541 pallor abit; M. 7, 290 fugit macies, abeunt pallorque situsque; M. 15, 664 cum voce deus, cum voce deoque somnus abit (7, 643; 9, 472; 15, 664; F. 3, 23; 6, 389);

3: F. 4, 85 quo non livor abit? 1, 108 inque novas abiit massa soluta domos; M. 8, 524 inque leves abiit paulatim spiritus auras; 3, 398 in aera sucus omnis abit; 15, 247 tenuatus in auras

*) Versehen.

aeraque umor abit (in den im Thes. angeführten Stellen M. 1, 236; 495; 2, 674; 4, 396; 658; 5, 435; 11, 653; 13, 674; 14, 499, dazu 3, 398; 8, 255; 15, 247, vielleicht auch S. 83 abeunt studia in mores hätte ich abire ∞ mutari, das doch auch ein Verbum der Bewegung ist, gesetzt, P. 1, 1, 79).

(70, 44: A. 3, 6, 55 vultus st. cultus.)

Abigo: P. 2, 3, 37 turpe putas abigi, quia sit miserandus amicus (fehlt unter 1, erwähnt im Kopf d. A.).

Abrumpo: M. 4, 495 abrumpit crinibus angues; 8, 764 abrupta cruor a cervice profundi.

Absque: J. 512 lapsuramque domum subeas, ut sanguis Aleuae, sella Leoprepidae cum ruit absque viro (die beste Heilung der Stelle ist wohl Merkels [ed. mai.] stella Leoprepidae cum fuit aequa viro).

Absum, I A 1 a: P. 1, 6, 13 quod amicus abesses; H. 1, 57 victor abes; H. 2, 23 lentus abes (vgl. R. 243); S. 78 ille mei cultus unicus auctor abes; H. 1, 80 neve revertendi liber abesse velis; M. 11, 423 potes Alcyone securus abesse relicta; M. 3, 247 vellet abesse quidem (Actaeona, 245); 11, 546 gaudet abesse tamen (Alcyonen); F. 4, 259 Mater abest (vgl. 262); H. 16, 154; A. 2, 359 Menelaus abest (H. 15, 298; 16, 171); 356 Phylacides aberat; H. 8, 81 coniunx aberat (T. 3, 4, 61); M. 4, 63 conscius omnis abest; T. 5, 3, 34 nescio quis nostri dicere cultor abest; 5, 1, 22 ille pharetrati lusor Amoris abest; 4, 6, 45 absunt, mea cura, sodales; 46 uxor abest; R. 586 turba sodalis abest; A. 2, 369 vir abest et adest non rusticus hospes; F. 2, 750 quae (Ardea) nostros cogis abesse viros; M. 9, 762 pronuba quid Juno, quid ad haec, Hymenaee, venitis sacra, quibus qui ducat abest, ubi nubimus ambae? 3, 468 vellem, quod amamus, abesset; 11, 473 quae pars admonet absit;

b: M. 9, 481 testis abest somno; P. 3, 3, 55 absit ab his omnis rigide submota libellis (so Argorat. und einige codd. Heins. Riese, an sit Merkel Korn Güthling);

c: T. 1, 3, 19 nata procul Libycis aberat diversa sub oris;

d: H. 4, 109 abest aberitque diu Neptunius heros; H. 2, 2 tua te Rhodopeia Phyllis ultra promissum tempus abesse queror;

B 1 a: T. 3, 6, 37 alium, quo longius absim, quaere (locum);

b: T. 3, 12, 16 procul a Geticis finibus arbor abest; M. 11, 718 quamvis aberat, corpus tamen esse liquebat; A. 2, 10 longe, quem peto, portus abest;

II A: T. 3, 14, 4 ne videar totus abesse;

B 1: F. 4, 323 crimen abest; T. 4, 6, 45 urbis abest facies; M. 14, 32 absitque tuae fiducia formae; P. 3, 5, 41; 42 mens oblita, quid absit, nescio quid certe sentit abesse sui; P. 2, 2, 32 timor eventus deterioris abest;

2: T. 5, 7, 24 absit ab invisis et tamen umbra locis;

3: M. 14, 371 abest custodia regi; 4, 650 'ne longe tibi gloria rerum, quam mentiris' ait 'longe tibi Juppiter absit'; T. 5, 2, 26 nec mihi ius civis, nec mihi nomen abest; 3, 3, 14 subit affecto nunc mihi, quicquid abest; F. 4, 134 quis vittae longaque vestis abest;

4: M. 13, 127 nec abest facundis gratia dictis; T. 1, 1, 43 carminibus metus omnis abest (so Merkel ed. mai., obest Merkel ed. min. Riese Güthling, von Strombeck: fern von Furcht sey der Sänger); 4, 4, 43 sic afuit omne peccato facinus consiliumque meo; 1, 9, 56 expediit studio lumen abesse meo; M. 10, 306 gratulor huic terrae, quod abest regionibus illis (oft wird man zweifeln können, ob man dat. oder abl. vor sich hat);

5: T. 4, 3, 62 tuusque non debet dolor hinc, debet abesse pudor;

(p. 208, 29: zu aberat als Subjekt cetus ergänzt, während fera dasteht; p. 211, 68; H. 15, 234 richtig zu konstruieren: dolor maior est a facie abesse tua.).

absens, A I: H. 19, 79 arguor absens; M, 11, 424 sum tibi carior absens (P. 3, 4, 70); T. 3, 5, 17 sum quoque, care, tuis defensus viribus absens; 5, 2, 45 adloquor en absens absentia numina supplex (steht im Thes. unter B 1 c, wohl nicht richtig; zu Göttern, die nicht helfen [wollen oder können], betet man schwerlich); T. 1, 3, 101 absentem . . . auxilio sublevet usque suo; P. 2, 11, 23 adde quod absentis cura mandata fideli perficis; H. 1, 93 quos omnes turpiter absens . . . alis; T. 3, 3, 17 te loquor absentem; F. 4, 932 colonus absenti possit folvere vota tibi; T. 5, 5, 23 vivat ametque virum, quoniam sic cogitur, absens; M. 13, 647 quod enim mihi filius absens? M. 8, 515 absens flamma Meleagros ab illa uritur; A. 2, 355 Penelopen absens sollers torquebat Ulixes; H. 16, 165 vir abest, ut me custodiat absens; 6, 91 devovit absentes simulacraque cerea figit; 18, 110 cogit et absentes plura timere locus; M. 3, 244 absentem certatim Alcmaeona clamant (11, 566); R. 721 absentem succendit stipite natum; M. 6, 508 natamque nepotes absentes . . . . salutant; F. 2, 769 carpitur attonitos absentis imagine sensus; H. 15, 303 neglegis absentis, testor; mandata mariti; A. 2, 350 absenti cura futurus eras;

B 1 a: M. 15, 870 caput Augusti . . . accedat caelo faveatque precantibus absens;

b: P. 2, 5, 47 te nisi momentis video paene omnibus absens.

Acastus: F. 2, 40 ipsum quoque Pelea Phoci caede per Haemonias solvit Acastus aquas (M. 11, 409).

Accedo, I: F. 4, 909 protinus accessi; A. 2, 529 cum volet, accedes, cum te vitabit, abibis; M. 4, 583 accede, o coniunx, accede; F. 6, 551 cur vetet ancillas accedere; M. 5, 592 accessi primumque pedis vestigia tinxi;

F. 5, 219 protinus accedunt Charites;

IV: M. 13, 297 me duri fugientem munera belli arguit incepto serum accessisse labori;

V: A. 3, 677 accedant lacrimae dolor et de paelice fictus; H. 20, 17 nunc timor accedit;

VI, 2: F. 3, 165 in lustrum accedere debet, quae consummatur partibus, una dies; Nux 55 odium nostris accedere damnis; A. 2, 723 accedent questus, accedet amabile murmur et dulces gemitus aptaque verba ioco;

(259, 19: H. 2, 129 zu accedunt ist lintea, nicht aquae Subjekt; 262, 33: M. 3, 691 accessi Baccho Magnus, a. sacris Merkel Korn Riese Siebelis-Polle Lindemann, satyris Zingerle, accensis aris Mitscherlich; 255, 9: Ov. A. 709 st. A. 1, 709; 257, 9: F. 6, 327 st. 6, 337; 265, 70: H. 15, 204 st. 17, 204.).

Accendo: M. 2, 228 cunctis e partibus orbem aspicit accensum.

Accido (290, 58: T. 5, 360 st. F. 5, 360).

Accio: M. 15, 625 unde Coroniden circumflua Thybridis alti insula Romuleae sacris acciverit urbis.

Accipio, I A 1: M. 6, 591 furialiaque accipit arma; 12, 423 Hylonome morientes excipit artus (accipit *h*); M. 8, 794; 795 accipe currus, accipe quos frenis alte moderere, dracones; F. 5, 436 cumque manus pura fontanas perluit unda, vertitur, et nigras accipit ante fabas; M. 7, 98 accepit cantatas protinus herbas, 14, 276 accipimus sacra data pocula dextra, F. 5, 512 accipit aequoreus pocula prima deus; A. 1, 11, 7 accipe et ad dominam peraratas mane tabellas perfer (M. 9, 575); M. 2, 695 accepta (vacca) voces has edidit hospes; F. 4, 260 cum veniet, casta est accipienda manu (signum Magnae Matris);

2: M. 3, 121 expirat modo quas acceperat auras;

3: H. 4, 6 inspicit acceptas hostis ab hostes notas; F. 2, 212 inhonestaque vulnera tergo accipiunt (M. 12, 305; T. 5, 1, 52);

4: M. 4, 794 accipe quaesiti causam (F. 5, 449); T. 3, 1, 37 cuius ut accepi dominum, M. 15, 641 iussa dei postquam accepere senatus, F. 2, 706 mandata latentia nati accipit, M. 7, 758 accipe: mirandi novitate movebere facti; (H. 19, 1 accipe, Cydippe, despecti nomen Aconti), A. 3, 701 accepit nomen quasi paelicis Aurae; A. 1, 1, 24 'quod' que 'canas, vates, accipe' dixit 'opus'; F. 1, 176 damus aeternas accipimusque preces (4, 320); M. 11, 331 quae pater haud aliter, quem cautes murmura ponti accipit; A. 1, 138 nec tibi per nutus accipienda nota est; F. 1, 561 accipio revocamen; M. 7, 620 accipio sintque ista, precor, felicia mentis signa tuae; T. 1, 8, 26 accipere et parili reddere voce 'vale' (3, 3, 87; 5, 13, 33); P. 2, 2, 116 vasto Polyphemus in antro accipiet voces Antiphatesque tuus; M. 14, 318 cur hanc ferret avem quaerenti et scire volenti 'accipe' ait 'Macareu dominaeque potentia quae sit, hinc quoque disce, meae'; T. 4, 10, 2 ille ego, qui fuerim, tenerorum lusor Amorum, quem legis, ut noris, accipe, posteritas; F. 1, 115 accipe, quaesitae quae causa sit altera formae; 2, 514 lux quoque cur eadem stultorum festa vocetur, accipe; — J. 72 aether, accipe, summe, preces;

5: (H. 7, 1 accipe, Dardanide, moriturae carmen Elissae) P. 4, 1, 1 accipe, Pompei, deductum carmen ab illo; P. 1, 8, 2 a tibi dilecto missam Nasone salutem accipe; F. 4, 204 acceptam parce movere fidem;

B 1 (deos): F. 4, 347 Nasica accepit (deam) 1, 528 Iliacos accipe, Vesta, deos;

2: (homines) H. 10, 52 non acceptos (nos ambos) exhibiturus erat; F. 4, 147 accipit ille locus posito velamine cunctas; M. 11, 270 expulsumque domo patria Trachinia tellus accipit; F. 1, 291 accepit Phoebo nymphaque Coronide natum insula; M. 6, 334 quam vix erratica Delos errantem accepit;

II A 1 (subi: homines, dei) **a**: H. 3, 40 quae dare debueras, accipere illa negas; 7, 150 accipe et advectas Pygmalionis opes; M. 3, 589 'accipe, quas habeo, studii successor et heres', dixit 'opes'; A. 2, 163 qui, cum libet 'accipe' dicit; M. 7, 466 accepto, quod avara poposcerat auro; 4, 655 accipe munus (vgl. A. 3, 466; 656; T. 5, 9, 14);

c: F. 5, 731 hanc ubi dives aquis acceperit Amphitrite (diem); P. 2, 9, 30 accipiat gravidae cur suis exta Ceres; M. 14, 506 hunc miratur Abas, et dum mirantur, eandem accipiunt faciem; 4, 118 'accipe nunc' inquit 'nostri quoque sanguinis haustus'; M. 12, 368 inferias iuvenum, gratissime Crantor, accipe; 8, 490 manes animaeque recentes officium sentite meum magnoque paratas accipite inferias; A. 3, 470 accipiat missas apta ministra notas; A. 3, 55 dixit et e myrto (myrto nam vincta capillos constiterat) folium granaque pauca dedit. sensimus acceptis numen quoque;

2 c: M. 4, 704 accipiunt legem (10, 50); F. 5, 259 memor accepti per me natalis;

3: M. 10, 463 'accipe' dixit 'ista tua est'; A. 2, 17, 23 me, mea lux, in quaslibet accipe leges (A. 3, 21); H. 14, 24 socer armatas accipit ipse nurus; M. 7, 865 milite, quem Cephalus cum fortibus accipit armis; 14, 376 Solem, qui pervidet omnia, accipe; F. 6, 485 accipit Jno, te, puer; A. 1, 3, 5; 6 accipe, per longos tibi qui deserviat annos; accipe, qui pura novit amare fide; M. 5, 93 accipe, Phinen, quem fecisti hostem;

B: (Hier möchte ich einschieben T. 4, 6, 4 tempore paret equus lectis animosus habenis et placido duros accipit ore lupos); F. 4, 636 ter denas curia vaccas accipit; (res) M. 4, 441 animas locus accipit ille; F. 4, 472 accipit aequor aquas; A. 2, 26 accipiat cineres terra paterna meos; F. 3, 562 mixta bibunt molles lacrimis unguenta favillis vertice libatas accipiuntque

comas; 472 lacrimas, accipe, harena, meas; 557 tertia nudandas accepit area messes; M. 6 adoptivas accipit arbor aquas; H. 5, 42 caerula ceratas accipit unda dapes;

III A 1: H. 13, 154 amplexus accipit illa meos; T. 3, 5, 15 bracchiaque accepi presso pendentia collo et singultatis oscula mixta sonis; H. 14, 118 accipiet lacrimas utraque turba meas; A. 1, 469 si non accipiet scriptum;

2: M. 9, 255 idque ego defunctum terra caelestibus oris accipiam; S. 130 oscula cognosco, quae tu committere linguae aptaque consueras accipere; P. 1, 1, 14 accipe, quodcunque est, dummodo non sit amor; Ha. 1 accepit mundus legem;

(307, 36: Ov. A. 2, 4, 1 st. P. 2, 4, 1; 310, 37: F. 3, 502 st. 3, 522).

Accius (251, 54: T. 2, 339 st. 2, 359).

Acer: F. 3, 93 Aequiculus acer; P. 1, 2, 79 Jazyges acres; M. 3, 540 acrior aetas, o iuvenes.

acriter: H. 19, 13 nunc quoque idem timeo, sed idem tamen acrius illud.

Acerbus, III: T. 1, 6, 13 rebus male fidus acerbis; P. 3, 9, 30 fortunae species obstat acerba meae; 1, 9, 5 nec quicquam ad nostros pervenit acerbius aures; (diese Stelle ist wohl in Cic. ad fam. 1, 9, 5 untergegangen, vgl. Thes. 369, 21).

Achaemenius: A. 1, 226 urbs in Achaemeniis vallibus ista fuit.

Achaia (383, 44: vor 4, 606 met. ausgelassen).

Achilles. Die einzelnen Kategorieen, nach denen dieser Name bearbeitet ist, bedürfen keines Nachtrages, da die Stellen jeder Index giebt.

Achivus, A: M. 12, 168; 13, 29; 88; 136; 445; 12, 600; 14, 561; 13, 61. Das Wort steht als Substantiv im Plural 10 mal; als Adjektiv 5 mal im Singular, 1 mal im Plural.

Acies, II D 3: M. 13, 12 quantumque ego Marte feroci inque acie valeo.

Acontius: nom. H. 19, 239; voc. 20, 1; (gen. 19, 1).

II.

Am Wortschatze von Vol. II, fasc. I und II ist Ovidius mit 158 Worten beteiligt, wenn anguemtenens, apertus, aperte mit gezählt werden. *ἅπαξ εἰρημένα* sind, abgesehen von Eigennamen: anas, ancile, ancillula, anguicoma, anguineus, anguifer, anguigena, anguipes (anguemtenens), ansa, anteferre, anticipare, antistita, apicatus, applaudo, apporrectus, approbo, appropero, aquarius, arcuatus. Vollständig sind davon behandelt worden Anactorie, Analectris, Anaphe, Anapis, Anapus, anas, Anaxarchus, Anaxarete, Ancaeus, anceps, Anchialus, ancile, ancillula, Ancus, Andraemon, Androgeos, Andromache, Andros, Anetor, ango, anguicoma, anguifer, anguigena, anguipes (anguemtenens), anhelo, anhelitus, anhelus, Anien, Anigrus, anilis, animo, animosus, Anio, Anius, ansa, anser, Anser, anteeo, antefero, Anthedon, anticipo, Anticyra, Antigone, Antilochus, Antimachus, Antinous, Antissa, antistes, antistita, Antium, Anubis, anulus, anxietas, anxius, Anytus, Aonis, aperte, apex, Aphareius, Aphareus, Aphidas, Aphidna, apicatus, Apidanus, Apollo, appareo, appello (3), appeto, applaudo, applico, apporrectus, approbo, appropero, apsinthium, Appenninigena, Appenina, Appia, Appias, apricus, Aprilis, aptare, Apulus, aquarius, aquaticus, Arabs, Arachne, aranea, arator, arboreus, arbuteus, arbutus, area, Arcadius, arcanus, Arcas, Arcesius, arcesso, arcitenens, arctophylax, arctos,

arcturus, arcuatus — zusammen 103 Worte. Nicht alle Stellen haben Aufnahme gefunden bei an (anne), Anchises, ancilla, ancora, Andromede, anguis, angulus, angustus (angustum), anima, animal, animans, animus, Anna, annales, annosus, annus, annuus, Antenor, Antandros, ante (antequam), antemna, Antenor, Antiphates, antiquus, Antonius, antrum, anus, Aonius, Apelles, aper, aperio, apertus, apis, Apis, Apollineus, appello (1), appono, aptus, apte, apud, aqua, aquila, aquilo, ara, aratrum, arbiter, arbitrium, arbor, arbustum, Arcas (Call. f.), Arcadia, arceo, arcesso, arcus. Die Bearbeitung dieser Worte folgt der Methode des ersten Teils.

An steht fast immer an der ersten Stelle des Satzes. Ausnahmen kommen nur in den Gedichten aus der Jugendzeit und aus der Verbannung vor: H. 16, 10 oculos an Paris unus habet? T. 3, 1, 44 quam tribuis terris, pacis an ista nota est? P. 1, 5, 49 moris an oblitus patrii contendere discam Sarmaticos arcus? 6, 26 omnis an in magnos culpa deos scelus est? 2, 4, 4 deserit an partes languida cura suas? 4, 9, 84 fiat an humanum victima dira caput?

I 1 b: A. 1, 6, 41 lentus es. an somnus, qui se male praebet amanti, verba dat in ventos aure repulsa tua? H. 15, 283 excipe me . . . . . an pudet et . . . .? 16, 166 sic meus hic vir abest, ut me custodiat absens. an nescis, longas regibus esse manus? 205 cursibus in mediis . . . relinques gaudia. cum ventis noster abibit amor. an sequar, ut suades, laudataque Pergama visam? S. 189 et forma et meritis tu mihi Phoebus eris. an potes, o scopulis undaque ferocior omni, si moriar, titulum mortis habere meae? M. 13, 34 frater erat (Achilles), fraterna peto. — an, quod in arma prior nulloque sub indice veni, arma neganda mihi? 387 meus hic certe est. an et hunc sibi poscit Ulixes? T. 2, 517 scribere si fas est imitantes turpia mimos, materiae minor est debita poena mihi. an genus hoc scripti faciunt sua pulpita tutum, quodque licet, mimis scaena licere dedit? 5, 2, 6 corpusque, quod ante laborum inpatiens nobis invalidumque fuit, sufficit atque ipso vexatum induruit usu. an magis infirmo non vacat esse mihi? 3, 17 tu tamen e sacris vatem cultoribus unum numine debueras sustinuisse tuo. an dominae fati quidquid cecinere sorores, omne sub arbitrio desinit esse dei? 12, 43 non adeo est bene nunc, ut sit mihi gloria curae, si liceat, nulli cognitus esse velim. an quia cesserunt primo bene carmina, suades scribere, successus ut sequar ipse meos? P. 1, 6, 26 quicquid id est, ut non facinus, sic culpa vocanda est. omnis an in magnos culpa deos scelus est? 7, 3 indicat auctorem locus. an nisi nomine lecto haec mihi Nasonem scribere verba latet? 3, 9, 43 unaque per plures vox mea temptat opem. an, ne bis sensum lector reperiret eundem, unus amicorum, Brute, rogandus erat? 4, 10, 13 tempora solliciti, sed non tamen omnia fati pertulit, et placidae saepe fuere morae. an grave sex annis pulcram fovisse Calypso . . . . .? F. 1, 327 pars (putat) . . . . nomina de ludis Graeca tulisse diem; an quia praevisos in aqua timet hostia cultros, a pecoris lux est ipsa notata metu? F. 4, 368 ‘non pudet herbosum’ dixi ‘posuisse moretum in dominae mensis. an sua causa subest?’ 6, 581 nunc pudet, et voltus velamine celat amatos, oraque sunt multa regia tecta toga. an magis est verum post Tulli funera plebem confusam placidi morte fuisse senis? — — M. 5, 554 vobis, Acheloides, unde pluma pedesque avium, cum virginis ora geratis? an, quia, cum legeret vernos Proserpina flores, in comitum numero doctae Sirenes eratis? A. 3, 1, 36 ‘quid gravibus verbis, animosa Tragoedia’, dixi ‘me premis? an nunquam non gravis esse potes?’ M. 11, 320 quid peperisse duos et dis placuisse duobus et forti genitore et progenitore Tonante esse satam prodest? an abest quoque gloria multis? P. 1, 5, 49 cum dedimus somno, quas corpus postulat horas, quo ponam vigilans tempora longa modo? moris an oblitus patrii contendere discam Sarmaticos arcus et trahar arte loci? 4, 3, 24 quod te nunc crimen similem

vetat esse priori? an crimen, coepi quod miser esse, vocas? P. 3, 1, 5 ecquod erit tempus, quo vos ego Naso relinquam in minus hostili iussus abesse loco? an mihi barbaria vivendum semper in ista, inque Tomitana condar oportet humo? 3, 55 dic, precor, ecquando didicive fallere nuptas et facere incertum per mea iussa genus? an sit ab his omnis rigide submota libellis, quam . . . . . (vgl. p. 12)? Fast zur Partikel ist ecquid geworden: S. 3 ecquid, ut adspecta est studiosae littera dextrae, protinus est oculis cognita nostra tuis? an nisi legisses auctoris nomina Sapphus, hoc breve nescires, unde movetur opus? M. 8, 134 ecquid ad aures perveniunt mea dicta tuas? an inania venti verba ferunt idemque tuas, ingrate, carinas? P. 2, 4, 4 ecquid adhuc remanes memor infelicis amici, deserit an partes languida cura suas? 10, 5 ecquid ab impressae cognoscis imagine cerae haec tibi Nasonem scribere verba, Macer; auctorisque sui si non est anulus iudex, cognitane est nostra littera facta manu, an tibi notitiam mora temporis eruit horam, nec repetunt oculi signa vetusta tui? A. 1, 1, 15 cur opus adfectas, ambitiose, novum? an, quod ubique, tuum est? T. 2, 4 cur modo damnatas repeto, mea carmina, Musas? an semel est poenam commeruisse parum? P. 1, 5, 62 cur ego sollicita poliam mea carmina cura? an vereor, ne non adprobat illa Getes? 3, 7, 32 cur aliquid de me speravi lenius unquam? an fortuna mihi sic mihi nota fuit? F. 4, 220 cur turrifera caput est onerata corona? an primis turres urbibus illa dedit? 5, 357 cur tamen, ut dantur vestes Cerealibus alba, sic haec est cultu versicolore decens? an quia maturis albescit messis aristis, et color et species floribus omnis inest? P. 1, 5, 31 cur igitur scribam miraris? miror et ipse et tecum quaero, saepe, quid inde petam. an populus vere sanos negat esse poetas, sumque fides huius maxima vocis ego? Nicht anders ist es, wenn die erste Frage indirekt wird: H. 16, 21 quo magis admiror, quae sit fiducia coepti, spemque tori dederit quae tibi causa mei. an, quia vim nobis Neptunius attulit heros, rapta semel videor bis quoque digna rapi?

2 a: P. 4, 9, 85 mentiar an coeat iratus frigore pontus? M. 4, 336 'desinis an fugio tecumque' ait 'ista relinquam?' (so im Marcian. und frgm. Londin, aut für an Laurent. und Amplon. Dem Marcianus folgen Korn Zingerle, desinis? aut fugio Haupt-Müller Magnus Merkel); A. 3, 2, 39 bis tamen interea faciles arcessere ventos, quos faciet nostra mota tabella manu, an magis hic meus est animi, non aeris aestus captaque femineus pectora torret amor?

b: T. 5, 12, 9 luctibus an studio videor debere teneri, solus in extremos iussus abire Getas?

Besonderer Beachtung wert scheinen noch die Stellen mit wiederholtem an: T. 3, 1, 41; 42; 43 cur tamen opposita velatur ianua lauro cingit et augustas arbor opaca comas? num quia perpetuos meruit domus ista triumphos? an quia Leucadio semper amata deo est? ipsane quod festa est, an quod facit omnia festa? quam tribuit terris, pacis an ista nota est? F. 3, 841; 843; 845 nominis in dubio causa est. capitale vocamus ingenium sollers: ingeniosa dea est. an quia de capitis fertur sine matre paterni vertice cum clipeo prosiluisse suo? an quia perdomitis ad nos captiva Faliscis venit? et hoc ipsum littera prisca docet. an quod habet legem, capitis quae pendere poenas ex illo iubeat furta reperta loco? — 3, 779 restat ut inveniam, quare toga libera detur Lucifero pueris, candide Bacche, tuo: sive quod ipse puer . . . videris . . . ., seu quia tu pater es, patres . . natos commendant curae numinibusque tuis; sive quod es Liber, vestis quoque libera per te sumitur et vitae liberioris iter; an quia, cum colerent prisci studiosius agros .. rusticus ad ludos populus veniebat in urbem;

II 1: M. 10, 27 supera deus hic bene notus in ora est; an sit et hic, dubito; 676 an peteret, virgo visa est dubitare; 697 turritaque mater an Stygia sontes, dubitavit, mergeret unda; T. 1, 1, 69 forsitan expectes, an in alta Palatia missum scandere te iubeam Caesareumque

domum; H. 18, 50 'an medio possis' quaerimus 'esse freto'; P. 3, 1, 62 qui legit has laudes, an mereare, rogat.

2: Nux 79 est etiam, par sit numerus, qui dicat, an impar; A. 3, 7, 16 nec satis exactum, corpus an umbra forem; F. 3, 211 quaerendum est, viduae fieri malimus an orbae; P. 3, 4, 62 nec minimum refert, intacta rosaria primus an sera carpes paene relicta manu; 4, 15, 26 maeroris nam tu, vix est discernere, nostri sis argumentum maius an auxilium; T. 1, 1, 91 difficile est tamen, hic remis utaris an aura, dicere; F. 4, 717 vacca sit an taurus, non est cognoscere promptum; M. 15, 541 Cretenque diu dubitavit habendam traderet an Delon; 1, 223 experiar, deus hic, discrimine aperto, an sit mortalis; F. 6, 214 quaerebam Nonas Sanco Fidione referrem an tibi, Semo pater; wiederholtes an M. 4, 44 ff.

(3, 59: H. 18, 123 st. 125; 5, 2: T. 1, 107 st. 1, 2, 107; 8, 46: P. 3, 1, 52 st. 3, 1, 62: 49: M. 3, 246 st. 3, 346; 10, 37: F. 6, 636 st. 6, 336; 6, 16: T. 3, 1, 41 gehört nicht unter I 2 b);

Anne (im Thes. zu an gezogen): A. 3, 11, 50 tu selige tantum, me quoque velle velis, anne coactus amem; M. 3, 465 quid faciam? roger anne rogo? quid deinde rogabo; P. 4. 13, 30 ambiguum, nato dignior anne viro; F. 6, 28 fratre magis, dubito, glorier anne viro.

Anchises: H. 15, 201; F. 4, 35; H. 7, 162; M. 14, 118; 13, 680.

Ancilla, I: A. 3, 607 callida prosiliat dicatque ancilla; 2, 525 forsitan et voltu mendax ancilla superbo dicat; A. 2, 19, 41 quas ferat et referat sollers ancilla tabellas; A. 1, 367 haec matutinos pectens ancilla capillos incitet; 3, 605 nec nimium vobis formosa ancilla ministrat;

A. 1, 351 sed prius ancillam captandae nosse puellae cura sit; A. 2, 7, 25 ancillam, quae tam tibi fida, rogarem? H. 19, 131 subsequor ancillam furtim; F. 6, 551 cur vetat ancillas accedere; A, 1, 11, 2 docta neque ancillas inter habenda Nape;

T. 4, 1, 14 cantantis pariter, pariter data pensa trahentis fallitur ancillae decipiturque labor; A. 3, 485 ancillae puerique manu perarate tabellas; J. 352 Locris in ancillae dissimulata nece; A. 3, 1, 56 quin ego me memini, dum custos saevus abiret, ancillae missam delituisse sinu;

A. 2, 257 servo . . . roganti porrige fortunae munera parva die, porrige et ancillae; H. 2, 130 ancillis excipienda cado;

A. 1, 386 non tibi ab ancilla est incipienda Venus; A. 2, 8, 9 quid, quod in ancilla si quis delinquere posset.

Ancora, I: M. 15, 265 vetus inventa est in montibus ancora summis.

Andromede: A. 2, 643 nec suus Andromedae color est obiectus ab illo;

(28, 43: S. 46 st. 36).

Anguis, I 1: F. 6, 751 tunc cum observatas anguis descendit ad umbras; M. 3, 330 percussis anguibus isdem forma prior rediit; (die Verwandlung der Harmonia ist nur im Kopf des Artikels beiläufig erwähnt.)

Angulus: F. 6, 282 nullus procurrit in illo angulus;

(57, 35: T. 1, 5, 24 st. 1, 3, 24).

Angustus: A. 2, 15, 13 elabar digitis quamvis angustus et haerens.

angustum: M. 15, 706 evincitque fretum Siculique angusta Pelori.

Anima, I: M. 5, 134 quem postquam vulneris auctor singultantem animam et versantem lumina vidit; 7, 250 ne properent artus anima fraudare seniti;

III: M. 15, 158 morte carent animae; T. 4, 5, 3 cuius ab alloquiis anima haec moribunda revixit; M. 4, 110 illa fuit longe dignissima vita, nostra nocens anima est; M. 11, 43 perque os, pro Juppiter, illud . . . . . . in ventos anima exhalata recessit; M. 15, 840 hanc animam interea caeso de corpore raptam fac iubar; 459 corpora, quae possint animas habuisse parentum;

846 recentem animam caelestibus intulit astris; M. 6, 618 per vulnera mille sontem animam expellam; 14, 777 dignam animam poena congestis exuit armis; 2, 644 animas tibi reddere ademptas fas erit; 8, 505 bisque datam, primum partu, mox stipite rapto, redde animam; T. 1, 4, 27 vos animam saevae fessam subducite morti; M. 13, 606 atra favilla volat .... sumitque calorem atque animam ex igni; 10, 188 nunc animam admotis fugientem sustinet herbis; 5, 222 nihil, o fortissime, praeter hanc animam concede mihi; 15, 528 fessamque videres exhalari animam; 171 animam sic semper eandem esse, sed in varias doceo migrare figuras; T. 2, 55 iuro — hanc animam favisse tibi; — T. 1, 5, 10 perpetuusque animae debitor huius ero; P. 3, 1, 70 ultima pars animae, dum mihi restat, ades; M. 2, 611 corpus inane animae frigus letale secutum est; 13, 488 corpus complexa animae tam fortis; 12, 69 fortisquae animae nece cognitus Hector;

manes: F. 1, 297 felicesque animae, quibus haec cognoscere primis inque domos superas scandere cura fuit; (72, 56: F. 2, 665 st. 565).

Animal, I 1: M. 12, 503 in nobis duplex natura animalia iunxit; 9, 733 interque animalia cuncta femina femineo cupidine nulla est; 15, 411 id quoque, quod ventis animal nutritur et aura, protinus adsimulat; 7, 636 totidemque animalia ramis ferre suis visa est; (80, 4: F. 4, 76 st. 4, 657).

Animans: M. 1, 72 neu regis foret ulla suis animantibus orba (so Heinsius, neuere Ausg., aufser Riese, der der Autorität von Marc. Ampl. Laur. folgt und animalibus schreibt. Auch der Thes. citiert animalibus, abweichend von Magnus, Thes. 78, 53).

Animus, I: P. 2, 7, 75 omnia deficiunt, animus tamen omnia vincit; A. 3, 763 hoc quoque, qua patiens caput est, animusque pedesque constant; P. 2, 7, 71 temperie caeli corpusque animusque iuvantur; 1, 4, 21 nox erat et vinis oculique animique natabant, M. 14, 324 par animus formae; A. 2, 119 iam molire animum, qui duret; A. 1, 8, 41 nunc Mars externis animos exercet in armis; 9, 42 mollierant animos lectus et umbra meos; M. 15, 318 sunt qui non corpora tantum, verum animos et iam valeant mutare liquores; T. 5, 1, 77 nolumus adsiduis animum tabescere curis; A. 2, 19, 24 haec animi sunt alimenta mei; M. 13, 39 timidi commenta retexit Naupliades animi; 10, 75 cura dolorque animi lacrimaeque alimenta fuere; T. 1, 3, 13 ut tamen hanc animi nubem dolor ipse removit; H. 13, 160 per reditus corpusque tuum, mea numina iuro perque pares animi coniugiique faces; P. 1, 2, 2 geminas animi nobilitate genus; 2, 2, 18 nil nisi non sapiens possum timidusque vocari: haec duo sunt animi nomina vera mei; M. 11, 624 Somne, quies rerum, placidissime, Somne, deorum, pax animi, quem cura fugit; H. 15, 51 forma vigorque animi, quamvis de plebe videbar, indicium tectae nobilitatis erat; M. 11, 285 adicis huic animo momenta potentia; 2, 39 hunc animis errorem detrahe nostris; R. 147 languor et immodici nullo sub vindice somni aleaque et multo tempora quassa mero eripiunt omnes animos sine vulnere nervos; M. 7, 44 sed non est vultus in illo, non ea nobilitas animo est, ea gratia formae, ut timeam fraudem meritique oblivia nostri; A. 2, 516 proponant animo multa ferenda suo; F. 6, 805 par animo quoque forma suo respondet (vielleicht auch zu IV 3); P. 4, 15, 30 ne subeant animo taedia iusta tuo; 2, 9, 14 quae maxima cum sit, esse potest animo vix tamen aequa tuo (vielleicht auch IV 3); F. 2, 758 et facies animo dignaque parque fuit (vielleicht auch IV 3); P. 2, 2, 73 praeterit ipse suos animo Germanicus annos;

II 1: R. 392 et capiunt animi carmina multa mei; F. 3, 119 ergo animi indociles et adhuc ratione carentes; M. 14, 178 nisi si timor abstulit omnem sensum animumque; 11, 430 neve tuum fallax animum fiducia tangat; 6, 652 tantaque nox animi est, 'Ityn huc accersite' dixit; M. 8, 243 natalibus actis bis puerum senis animi ad praecepta capacis; 1, 725 horri-

feramque oculis animoque obiecit Erinnyn; 11, 118 vix spes ipse suas animo capit; F. 1, 473 quae simul aetherio animo conceperat ignes; A. 3, 1, 26 'haec animo' dices 'area facta meo est'; M. 13, 366 tu corpore tantum prodes, nos animo; 12, 529 pariterque animis oculisque secutus; 8, 616 Lelex animo maturus et aevo sic ait;

2: M. 9, 152 in cursus animus varios abit; 15, 140 monitis animos advertite nostris; P. 1, 5, 11 non libet in tales animum contendere curas; M. 8, 188 ignotas animum dimittit in artes; 6, 5 Maeoniaeque animum fatis intendit Arachnes; A. 3, 499 si licet a parvis animum ad maiore referre; F. 3, 136 ad haec animum signa referre potes; M. 15, 832 pace data terris animum ad civilia vertet iura suum;

3: A. 3, 707 ut rediit animus, tenues a pectore vestes rumpit; T. 3, 2, 13 suffecitque malis animus; A. 1, 619 blanditiis animum furtim deprendere nunc sit; M. 9, 745 quin animum firmas teque ipsa recolligis, Iphi; R. 270 non poteras animi vertere iura tui; 231 ut valeas animo, quicquam tolerare negabis?

4: M. 13, 287 est animus certe vestros sensurus honores; 7, 633 animo mea vota fovebam; P. 4, 8, 78 mixta sed est animo cum Iove Musa tuo; M. 15, 814 legi ipse animoque notavi;

6: M. 15, 65 cumque animo et vigili perspexerat omnia cura; H. 11, 33 prima malum nutrix animo praesentit anili; M. 11, 694 hoc erat, hoc animo quod divinante timebam; H. 15, 37 ante tuos animo vidi, quam lumine vultus; 101 te vigilans oculis, animo te nocte videbam; T. 3, 4, 56 sunt animo cuncta videnda deo: F. 6, 204 Appius est auctor, Pyrrho qui pace negata multum animo vidit, lumine captus erat;

III 1: P. 2, 9, 55 utque tibi est animus, cum res ita postulat, arma sumere et hostili tingere caede manum; A. 1, 348 cur fallaris, cum sit nova grata voluptas et capiant animos plus aliena suis? H. 4, 16 adsit et, ut nostras avido fovet igne medullas, figat sic animos in mea vota tuos; M. 13, 165 arma ego femineis animum motura virilem mercibus inserui; T. 2, 562 quoque favore animi teque tuosque canam; A. 2, 412 haec animi multum signa nocentis habent; R. 312 conveniens animo non erat illa meo; P. 4, 9, 121 fortuna est impar animo; M. 3, 231 verba animo desunnt (vgl. Magnus z. d. St.); 12, 597 adnuit atque animo pariter patruique suoque Delius indulgens nebula velatus in agmen pervenit Iliacum; F. 2, 789 quantum animis erroris inest; A. 2, 106 philtra nocent animis; H. 4, 24 sarcinaque haec animo non sedet apta meo; F. 1, 194 cuius non animo dulcia lucra forent? M. 10, 352 dum corpore non es passa nefas, animo ne concipe; 15, 5 animo maiora capaci concipit, 6, 514 exultatque et vix animo sua gaudia differt; 14, 78 excipit Aenean illic animoque domoque; H. 6, 55 urbe virum vidi tectoque animoque recepi; A. 2, 407 inde Thestiaden animo thalamoque recepit; M. 9, 279 Herculis illam imperiis thalamoque animoque receperat Hyllus; 14, 417 frustra coniunx oculis animoque Canentis expectatus erat; P. 2, 6, 17 quodque soles animo semper, quod voce precari; A. 2, 9, 27 animoque relanguit ardor; M. 9, 468 spes tamen obscaenas animo demittere non est ausa suo vigilans; H. 7, 44 iustior est animo ventus et unda tuo;

2: A. 2, 535 animus maioribus instat, magna canam; H. 20, 137 consilium prudensque animi sententia iurat;

IV 1: A. 1, 733 arguat et macies animum; F. 6, 19 horrueram tacitoque animum pallore fatebar; M. 2, 482 neve preces animos et verba precantia flectant; 8, 508 nunc animum pietas maternaque nomina frangunt; R. 129 cum dederit lacrimas animumque impleverit aegrum; P. 3, 9, 25 sic animum lento curarum frigore laedit; H. 12, 89 haec animum — et quota pars haec sunt — movere puellae; R. 718 constantes animos scripta relecta movent; P. 1, 2, 115

Caesaris haec animum poterant audita movere; M. 7, 170 dissimilemque animum subiit Aeeta relictus; 308 suspenditque animos ficta gravitate rogantes; 4, 284 dulcique animos novitate tenebo; A. 3, 5, 2 terruerant animum talia visa meum; T. 2, 326 traxissent animum sic tua fata meum; 5, 7, 65 sic animum tempusque traho; 2, 8 adfectus animi, qui fuit ante, manet; A. 3, 2, 39 an magis hic meus est animi, non aeris aestus; M. 4, 761 lyraeque tibiaque et cantus, animi felicia laeti argumenta, sonant; A. 1, 10, 9 nunc timor omnis abest, animique resanuit error; T. 1, 1, 102 spes est animi nostra timore minor; P. 2, 5, 23 grata quidem sunt haec animo suffragia nostro; M. 1, 587 animo peiora veretur; F. 4, 523 flent pariter molles animis virgoque senexque; 2, 498 luctus erat, falsaeque patres in crimine caedis: haesissetque animis forsitan illa fides;

H. 4, 165 flecte feros animos; T. 2, 557 utinam revoces animum paulisper ab ira; H. 3, 85 vince animos iramque tuam; M. 8, 469 lacrimas animi siccaverat ardor;

P. 1, 4, 8 altera causa est anxietas animi continuusque labor (10, 36); M. 9, 540 quamvis animo grave vulnus ferebam;

H. 11, 88 potes ex animo colligere ipse tuo;

2: M. 9, 612 non adiit apte nec legit idonea, credo, tempora nec petiit horamque animumque vacantem (minister); 588 ante erat ambiguis animi sententia dictis praetemptanda mihi; H. 15, 10 habes animi nuntia verba mei; T. 1, 1, 39 carmina proveniunt animo deducta sereno; A. 2, 7, 12 aequo animo poenam, qui meruere ferunt; M. 9, 433 hoc animo meliore feratis; A. 3, 557 nec stabiles animos annis viridemque iuventam ut capias; F. 4, 97 illa rudes animos hominum contraxit in unum; A. 1, 12 atque animos placida contudit arte feros; 1, 456 exploratque animos primaque temptat iter; M. 4, 766 cultusque genusque locorum quaerit Lyncides moresque animosque virorum; T. 1, 6, 34 prima bonis animi conspiciere tui; M. 13, 550 non oblita animorum, annorum oblita suorum; T. 4, 4, 3 cuius inest animo patrii candoris imago; 2, 264 posse nocere animis carminis omne genus; A. 1, 191; 192 auspiciis animisque patris, puer, arma movebis et vinces animis auspiciisque patris;

4: F. 5, 288 animus defuit ante viris; M. 8, 389 addunt cum clamore animos; F. 5, 583 addiderant animos Crassorum funera genti; M. 14, 177 auferre animum, s. u.; P. 1, 2, 85 dant illis animos arcus plenaeque pharetrae; M. 6, 152 multa dabant animos; 5, 47 bellica Pallas adest et protegit aegide fratrem datque animos; A. 2, 12, 26 spectatrixque animos ipsa iuvenca dabat; R. 753 enervant animos citharae lotosque lyraeque; T. 5, 8, 3 quae tibi res animos in me facit; M. 14, 569 perstat habetque deos pars utraque, quodque deorum est instar, habent animos; A. 2, 250 transnabas, animum nosset ut illa tuum; Ha. 45 animos ponit captiva minaces; M. 3, 544 illiusque animos, qui multos perdidit unus, sumite serpentis; 11, 293 vir fuit et tanta est animi constantia; 5, 626 quid mihi tunc animi miserae fuit (7, 582; 14, 177; Nux 167); 3, 559 an satis Acrisio est animi contemnere vanum numen? M. 5, 195 'vitioque animi, non viribus' inquit 'Gorgoneis torpetis'; 12, 373 ipse dolor vires animo dabat;

5: A. 2, 437 luxuriant animi rebus plerumque secundis; F. 5, 274 iuvenalibus annis luxuriant animi corporaque ipsa vigent; M. 4, 421 adspicit hanc natis thalamoque Athamantis habentem sublimes animos.

(95, 66: M. 21, 694 st. 11, 694; 97, 25: M. 11, 324 st. 14, 324; 98, 48: M. 3, 270 st. 720);

Anna, 1) Didonis soror: F. 3, 607 'Anna est' exclamat Achates; 569 pellitur Anna domo; 613 Anna, per hanc iuro, quam quondam audire solebas tellurem fato prosperiore dari; 605 nec credere sustinet Annam esse; 2) A. Bovillana: 3, 691 Mars aspicit Annam;

677 venit Gradivus ad Annam; 3) A. Perenna: F. 3, 660 invenies, qui te nymphen Atlantida dicant, teque Jovi primos, Anna, dedisse cibos.

Annales: F. 1, 7 sacra recognosces annalibus eruta priscis.

Annosus: M. 12, 357 solido divellere trunco annosam pinum magno molimine temptat.

Annus, I 1: P. 4, 11, 16 dum tua pervenit, dum littera nostra recurrens tot maria ac terras permeat, annus abit; F. 2, 1 cum carmine crescit et annus; 3, 576 tertius ibat annus; T. 5, 10, 6 peragit lentis passibus annus iners; M. 9, 714 tertius interea decimo successerat anno; F. 5, 423 annus erat brevior; 1, 26 auspicio felix totus ut annus eat; 168 totus ab auspicio ne foret annus iners; 3, 100 ille minor geminis mensibus annus erat;

M. 3, 351 ter ad quinos unum Cephisius annum addiderat; M. 4, 226 'ille ego sum' dixit 'qui longum metior annum'; F. 4, 23 Iliades cum longum scriberet annum; M. 12, 188 vixi annos bis centum; 15, 401 totidem qui vivere debeat annos; F. 3, 59 Martia ter senos proles adoleverat annos; M. 7, 293 ante quater denos hunc se reminiscitur annos; 12, 21 novem volucres in belli digerit annos; F. 3, 111 libera currebant et inobservata per annum sidera; M. 15, 423 perque decem potuit tantum dare sanguinis annos; A. 1, 3, 5 accipe, per longos tibi qui deserviat annos; H. 16, 195 tu quoque dilectam multos, infide, per annos diceris Oenonen destituisse tuam; M. 13, 266 nil impendit per tot Telamonius annos sanguinis in socios; 14, 435 talia multa mihi longum narrata per annum visaque sunt; M. 50 perque suos annos hinc bene pendet amor; P. 3, 2, 65 praefuerat templo multos ea rite per annos; 4, 9, 95 rem queat ut nullam tot iam, Graecine, per annos femina de nobis virve puerve queri; A. 3, 1, 1 multos incaedua silva per annos; R. 113 post tamen hic multos sanatus creditur annos supremum bellis imposuisse manum; A. 1, 648 dicitur Aegyptos caruisse iuvantibus arva imbribus atque annos sicca fuisse novem;

F. 6, 21 Romani conditor anni; M. 13, 371 proque tot annorum cura, quibus anxius egi, hunc titulum meritis pensandum reddite nostris; F. 2, 49 qui Janum sequitur, veteris fuit ultimus anni;

F. 3, 75 a te principium Romano dicimus anno; 1, 34 hoc anno statuit temporis esse satis;

A. 2, 6, 8 expleta est annis ista querella tuis; M. 13, 209 decimo demum pugnavimus anno; F. 3, 109 signaque, quae longo frater percenseat anno; M. 2, 288 totoque exerceor anno; T. 5, 8, 31 si numeres anno soles et nubila toto; 5, 7 quaeque semel toto vestis mihi sumitur anno; F. 3, 133 adsuetos igitur numeros servavit in anno; Nux 21 neque continuos nascuntur poma per annos;

2: F. 6, 567 proximus annus erat;

4: F. 1, 164 principium capiunt Phoebus et annus idem; 3, 121 annus erat, decimum cum luna receperat annos; 145 nec mihi parva fides annos hic isse priores; T. 3, 12, 1 annoque peracto longior antiquis visa Tomitis hiemps;

5: P. 3, 2, 95 mirus amor iuvenum, quamvis abiere tot anni, in Scythia magnum nunc quoque nomen habet; M. 5, 565 Juppiter ex aequo volventem dividit annum (vgl. I 1); P. 2, 10, 29 labentis pars anni magna peracta est; 4, 12, 21 perque tot annorum seriem, quot habemus uterque, non mihi, quam fratri frater, amate minus; T. 4, 10, 27 tacito passu labentibus annis liberior fratri sumpta mihique toga est;

8: M. 12, 76 decimum dilatus in annum Hector erat; A. 2, 19, 23 sic mihi durat amor longosque adolescit in annos; F. 5, 33 hic status in caelo multos permansit in annos; A. 1, 425 hoc fore contentum multos iurabit in annos; M. 8, 239 unica tunc volucris nec visa prioribus

annis; P. 4, 10, 13 an grave sex annis pulcram fovisse Calypso aequoreaeque fuit concubuisse deae; 2, 10, 43 omnibus annis ante tuos oculos, ut modo visus, ero; T. 5, 10, 3 mihi iam videor patria procul esse tot annis; F. 2, 435 multis incaeduus annis Junonis Magnae nomine lucus erat; 1, 197 pluris opes nunc sunt, quam prisci temporis annis; M. 8, 171 monstrum tertia sors annis domuit repetita novenis;

10: T. 4, 8, 21 miles ab emeritis non est satis utilis annis;

II 1: H. 14, 110 dant anni, quod querar, ecce, mei; A. 2, 663 nec quotus annus eat. nec quo sit nata, require, consule; 3, 62 eunt anni more fluentis aquae (auch zu I 5); M. 5, 101 qui, quoniam prohibent anni bellare, loquendo pugnat;

M. 7, 168 deme meis annis et demptos adde parenti; 15, 838 nec nisi cum senior similes aequaverit annos; F. 1, 613 augeat imperium nostri ducis, augeat annos; 2, 65 dent tibi caelestes, quos tu caelestibus, annos; M. 14, 683 solique suos tibi devovet annos; F. 2, 625 qui matris digerit annos; 3, 533 invenias illic, qui Nestoris ebibat annos; T. 3, 3, 43 molles inglorius annos exigat (auch I 10); P. 4, 8, 51 scripta ferunt annos, scriptis Agamemnona nosti; T. 4, 10, 31 decem vitae frater geminaverat annos; H. 3, 135 sic omnes Peleus pater impleat annos; T. 3, 3, 29 sic tamen implevit mea sors, quos debuit, annos; M. 7, 448; 449 si titulos annosque tuos numerare velimus, facta premant annos; A. 3, 10, 41 optavit Minos similes sibi legifer annos; F. 3, 531 annosque precantur, quot sumant cyathos; M. 9, 425 Anchisae renovare paciscitur annos; A. 1, 765 nec tibi conveniat cunctos modus unus ad annos; 2, 113 quantumque accedat ad annos, fit minor; A. 3, 18 fertur et ante annos occubuisse suos; T. 4, 10, 73 ultima, quae mecum seros permansit in annos; P. 2, 8, 41 pater in Pylios, Cumaeos mater in annos vivant; F. 1, 537 talibus et dictis nostros descendit in annos; H. 8, 65 generis fato, quod nostros errat in annos; F. 6, 309 venit in hos annos aliquid de more vetusto; T. 1, 6, 25 femina seu princeps omnes tibi culta per annos; F. 5, 623 corpora post decies senos qui credidit annos missa neci; A. 2, 677 illae munditiis annorum damna rependunt; M. 7, 177 arte mea soceri longam temptabimus aevum, non annis renovare tuis; F. 1, 225 laudamus veteres, sed nostris utimur annis; M. 11, 222 mater eris iuvenis, qui fortibus annis acta patris vincet (so die Handschr. Merkel Haupt-Korn Zingerle, actis für annis Riese Korn Magnus, Albrecht von Halberst. übersetzt Ritterschaft); 9, 440 fessos Rhadamanthyn et Aeacon annis et Minon; 5, 50 bis adhuc octonis integer annis; 14, 617 Remulus maturior annis; 11, 302 bis septem nubilis annis; A. 3, 557 nec stabiles animos annis viridemque iuventam ut capias, idem limes agendus erit; M. 15, 817 perfectis quos terrae debuit annis; A. 1, 185 ingenium caeleste suis velocius annis surgit; J. 145 longis consumptus ab annis;

S. 86 me primae lanuginis aetas abstulit atque anni, quos vir amare potest; M. 10, 24 crescentesque abstulit annos; A. 1, 10, 15 sine sordibus annos et nullas vestes, ut sit apertus, habet; M. 14, 139 ut peterem iuvenes quoque protinus annos; 7, 216 in florem redeat primosque recolligat annos; 8, 459 servatusque tuos, iuvenis servaverat annos; M. 9, 430 fatis Jolaus in annos, quos egit, rediit; J. 441 redire voles aevi melioris in annos; M. 9, 399 ora reformatus primos Jolaus in annos; 14, 324 nec adhuc spectasse per annum quinquennem poterat Graia quater Elide pugnam; M. 5, 400 tantaque simplicitas puerilibus adfuit annis; 2, 55 quae nec viribus istis munera conveniunt nec tam puerilibus annis; 9, 553 conveniens Venus est annis temeraria nostris; H. 15, 203 conlatis forma Menelaus et annis iudice te nobis anteferendus erit; F. 5, 517 quaeque puer quondam primis diffuderat annis; 6, 417 cetera iam pridem didici puerilibus annis; H. 5, 157 tecumque fui puerilibus annis; F. 4, 9 primis sine crimine lusimus annis; T. 4, 427 primis cultus mihi semper ab annis; P. 2, 3, 73 cum vestra domus teneris

mihi semper ab annis culta sit; 5, 43 primis iunctus ab annis; 2, 1 ille domus vestrae primis venerator ab annis; H. 8, 91 non tibi blanditias primis, mea mater, in annis, incerto dictas ore puella tuli; M. 13, 596 primisque sub annis occidit; A. 1, 181 primisque ducem profitetur in annis; M. 8, 313 primis etiamnunc Nestor in annis;

2: F. 2, 443 augur erat, nomen longis intercidit annis; M. 12, 543 quid me meminisse malorum cogis et obductos annis rescindere luctus; A. 2, 5, 39 ne longis flavescere possit ab annis (ebur);

4: P. 4, 4, 18 candidus et felix proximus annus eat;

5: M. 1, 273 longique perit labor irritus anni; 15, 113 spemque interceperat anni; 8, 273 Oenea namque ferunt pleni successibus anni primitias frugum Cereri, sua vina Lyaeo, Palladios flavae latices libasse Minervae.

Dazu die Personifikation M. 2, 15 a dextra laevaque Dies et Mensis et Annus stabat. (118, 84: H. 7, 16, 1 st. H. 7, 161; 119, 24: M. 10, 414 st. M. 9, 414; 119, 39: M. 14, 355 st. 14, 335; 119, 44: M. 15, 21 st. S. 21.)

Annuus: F. 5, 328 numinibus nostris annua festa vovent; M. 10, 727 repetitaque mortis imago annua plangoris peraget simulamina nostri; falsch eingeordnet ist unter No. 2 statt unter No. 1: F. 1, 38 cum rudibus populis annua iura daret (vgl. Peter z. d. St. und die Übersetzung von Klufsmann).

Antaeus: H. 9, 71 detrahat Antaeus duro redimicula collo: J. 399 frater ut Antaei, quo sanguine debuit, aras tinxit; 395 genus Antaei fortes pressere lacerti; M. 9, 183 saevoque alimenta parentis Antaeo eripui.

Antandros: M. 13, 628 profuga per aequora classe fertur ab Antandro.

Ante (adv.), **B 1 a**: F. 5, 436 nigras accipit ante fabas; M. 7, 459 a. tamen bello vires acquirit amicas; T. 3, 14, 27 quod quicunque leget . . . aestimet a., compositum quo sit tempore; H. 5, 128 illam de patria Theseus . . . . . . abstulit a. sua; A. 3, 136 speculum consulat ante suum; M. 1, 487 dedit hoc pater a. Dianae (H. 19, 104; M. 7, 46; 12, 378; 13, 557; P. 1, 1, 16; F. 2, 129; 3, 560; 4, 214; 334; 5, 288); S. 56 quae dicit vobis, dixerat a. mihi (A. 3, 49); A. 1, 50 a. frequens, quo sit, disce, puella loco; M. 14, 614 post hunc Capetusque Capysque, sed Capys a. fuit (A. 3, 3, 2; H. 7, 112; A. 1, 120; 2, 442; M. 1, 739; 11, 254; 15, 184; 256; T. 1, 6, 31; 4, 10, 30; P. 1, 10, 26; 4, 8, 54; F. 5, 198; 6, 88; 168; 265; 302); A. 3, 458 quos faciet testes, fecit et a., deos; M. 2, 524 Argolica quod in a. Coronide fecit; 11, 415 consilii tamen a. sui, fidissima, certam te facit; H. 15, 157 si reddenda fores, aliquid tamen a. tulissem; A. 1, 8, 68 quod det, amatorem flagitet a. suum; M. 7, 655 mores, quos a. gerebant; 12, 107 'quasque' ait 'a. habuit vires'; P. 1, 2, 141 inque suis habuit matertera Caesaris a.; T. 1, 1, 96 a. tamen pauca loquatur; T. 2, 538 bucolicis iuvenis luserat a. modis; F. 6, 178 nec tellus captas miserat a. feras; P. 1, 2, 116 Caesaris haec animum poterat audita movere, movissent si tamen a. tuum; M. 10, 623 cur tamen est mihi cura tui, tot iam a. peremptis? 9, 504 aut hoc si nequeo, peream, precor, a. toroque mortua componar; S. 203 abstulit omne Phaon, quod vobis a. placebat; H. 17, 135 quod mihi non esset, nisi sic iter, a. querebar; T. 5, 4, 6 nec qua signabar, ad os est a., sed ad madidas gemma relata genas; F. 1, 271 a. tamen madidis subieci sulpura venis; H. 19, 5 quid pudor a. subit? A. 3, 14, 10 opposita populum submovet a. sera; A. 2, 589 quod a. tegebant, liberius faciunt; M. 5, 450 tosta quod texerat a. polenta; T. 1, 3, 87 sic et tentaverat a.; M. 14, 555 quasque a. timebant, illas virgineis exercent lusibus undas; J. 126 spiritus artus deserat et longa torqueat a. mora; A. 3, 10, 7 a. nec hirsuti torrebant farra coloni; M. 1, 442 nunquam talibus armis a. nisi in damis

capreisque fugacibus usus; J. 269 cui casus a. futuros Telemus Eurymides vaticinatus erat; M. 15, 591 a. tamen pacali cornua lauro velat; 11, 61 quae loca viderat a.; P. 2, 8, 13 Caesareos vidi vultus ut a. videbam; T. 3, 4, 67 ante volebatis . . . . . versibus in nostris nomina vestra legi; A. 3, 3, 6 candida, candorem roseo suffusa rubore, a. fuit (M. 2, 534); A. 3, 7, 70 sum pollicites captus et a. tuis; H. 1, 44 at bene cantus eras et memor a mei; T. 3, 4, 33 ingenium fregere meum mala, cuius et a. fons infecundus parvaque vena fuit; M. 13, 920 a. tamen mortalis eram; P. 3, 4, 12 quibus ingenium longi minuere labores, aut etiam nullum forsitan a. fuit; T. 5, 12, 29 fuerim cum parvus et a.; F. 2, 48 primus, ut est. Jani mensis et a. fuit; T. 5, 1, 40 simque, quod a. fui; F. 5, 222 unius tellus a. coloris erat; 1, 94 lucidior visa est, quam fuit a. domus (T. 5, 12, 22; P. 2, 1, 4; 3, 1, 50; 98);

b: M. 15, 281 a. bibebatur, nunc quas contingere nolis, fundit Anigrus aquas; T. 4, 1, 25 hoc ipso nunc aequa, quod obfuit a.; F. 1, 234 Tuscum rate venit in amnem a. pererrato falcifer orbe deus; 3, 457 nunc fruitur caelo, quod pinnis a. petebat; H. 3, 87 arma cape, Aeacide, sed me tamen a. recepta; 10, 44 tunc denique flevi: torpuerant molles ante dolore genae; F. 4, 348 templi non perstitit auctor; Augustus nunc est; a. Metellus erat; M. 4, 659 quod caput a. fuit, summo est in monte cacumen; R. 10 quod nunc ratio est, impetus a. fuit; F. 6, 404 Curtius ille lacus . . . . nunc solida est tellus, sed lacus a. fuit; M. 14, 832 dignissima tanti a. fuisse viri, coniunx nunc esse Quirini; T. 3, 2, 10 quique fugax rerum . . . . . . et impatiens a. laboris eram, ultima nunc patior; 5, 2, 3 corpusque, quod a. laborum inpatiens nobis invalidumque fuit, sufficit; A. 3, 113 simplicitas rudis a. fuit, nunc aurea Roma est; M. 5, 571 sol, qui tectus aquosis nubibus a. fuit, victis e nubibus exit; 10, 107 nunc arbor, puer a. deo dilectus ab illo; J. 630 comites Rhesi tunc necis, ante viae;

A. 1, 6, 36 a. vel a membris dividar ipse meis; 7, 23 a. meos umeris vellem cecidisse lacertos; H. 16, 220 terra, precor, vultus obruit a. meos;

2 a: R. 402 ineas quamlibet ante, velim;

b: P. 2, 1, 25 cum multis lucibus a. fuderit assiduas nubibus auster aquas; F. 1, 217; placidis ita rursus ut a. clavigerum verbis alloquor ipse deum (H. 17, 13; 20, 84; M. 2, 586; 9, 323; 11, 148; P. 3, 3, 16; 4, 2, 15); A. 3, 11, 32 non ego sum stultus ut a. fui (3, 7, 60; H. 8, 22; S. 18; A. 1, 407); H. 16, 2 servarem numeros sicut et a. probae; M. 3, 403 luserat hic nymphas, sic coetus a. viriles; 2, 448 vix oculos attollit humo, nec ut ante solebat, iuncta deae lateri nec toto est agmine prima (F. 2, 221); H. 8, 54 iuguloque Aegisthus aperto tecta cruentavit, quae pater a. tuus (13, 74 [statt ante bei Ehwald ipsa, v. 74 f. fehlen in PG]; M. 8, 255); F. 6, 171 aliturque cibis, quibus a. solebat; H. 4, 69 tunc mihi praecipue, nec non tamen a. placebas.

Antequam (154 ff.) **I 1**: M. 4, 317 nec tamen ante adiit . . ., quam se composuit (3, 274);

3: T. 4, 6, 37 nos quoque, quae ferimus, tulimus patientius a. quam mala sunt longa multiplicata die;

II 1: F. 4, 387 a. tamen, quam summa dies spectacula sistat, ensiger Orion aequore mersus erit (vgl. H. 12, 87; M. 3, 391; 15, 419; T. 5, 6, 20; P. 2, 11, 5); H. 15, 153 a. recessisset caput hoc cervice cruenta, quam tu de thalamis abstraherere meis; M. 9, 534 a. nec cognita Byblis ante forem, quam spes votorum certa fuisset. (Die Citate 156, 61: A. 1, 6, 36; 7, 23 gehören zu ante, adv.)

Ante, praep., **A 1**: M. 13, 6 'agimus, pro Juppiter' inquit 'ante rates causam'; A. 1, 319 a. deum matrem cornu tibicen adunco cum canit; M. 8, 763 a. aras ingens ibi victima taurus concidit; F. 6, 794 quam Romulus olim a. Palatini condidit ora iugi; 305 a. focos olim scamnis

considere longis mos erat; M. 5, 452 duri puer oris et audax constitit a. deam (7. 72 a. domum); M. 14, 717 a. fores haec verba novissima dixit; 2, 490 a. domum quondamque suis erravit in agris; F. 2, 742 a. torum calathi lanaque mollis erat (M. 9, 687; 11, 655; F. 3, 639; a. toros M. 6, 289); T. 2, 460 cur totiens clausas excreet a. fores (H. 20, 19; A. 2, 260; R. 304; M. 1, 563; 4, 453; 9, 298; 10, 224; 11, 605; 15, 407; T. 2, 296; 4, 4, 74; J. 80; F. 3, 140); A. 3, 11, 12 excubui clausam . . a. domum; A. 1, 315 ut a. ipsum exultet in herbis; P. 2, 8, 40 a. triumphantes serva feratur equos; F. 4, 335 a. coronatam puppim sine labe iuvencam mactarunt; A. 2, 19, 21 a. tuos proiectum in limina postes (M. 7, 602; 603); T. 1, 3, 43 a. Lares passis prostrata capillis; P. 1, 1, 52 vidi ego linigerae numen vidisse fatentem Isidis Isiacos a. sedere focos (F. 3, 30; 6, 308); M. 15, 132 sistitur ante aras (F. 3, 862; a. aram M. 12, 31); 5, 513 a. Iovem passis stetit invidiosa capillis; 8, 713 a. gradus sacros cum starent forte: F. 5, 407 stabat ut a. patrem lacrimis perfusus Achilles; 500 exiguam stabat ut a. casam;

2: M. 8, 480 a. sepulcrates astitit aras; F. 3, 3, 358 ante sui populus limina regis adest (M. 2, 513 huc adsim); zu ante oculos, das oft mit einem Attribut verbunden ist, tritt H. 9, 121; F. 3, 483 adduco; M. 7, 635 adsum; 11, 564 ago; A. 3, 5, 10; S. 162; A. 3, 44; H. 15, 61; M. 7, 72 consisto; T. 3, 4, 57 erro; R. 564 habeor; T. 3, 8, 35; P. 1, 9, 7 haereo; H. 3, 84 iaceo; S. 118 eo redeoque; F. 3, 382 eo; M. 12, 136 nato; F. 4, 178 oppono; H. 15, 224 R. 300; M. 2, 803; P. 3, 1, 111 pono; A. 1, 5, 17; 3, 5, 46; H. 7, 69; R. 584; M. 12, 429 sto; A. 1, 14, 17; H. 11, 55; 12; 59; 60; M. 2, 188; 8, 507; T. 3, 4, 59; P. 2, 10, 44; F. 3, 610 sum; A. 1, 62; 3, 168 venio; M. 1, 629; P. 2, 4, 7 Verbum zu ergänzen; H. 19, 75 a. tuos liceat consistere vultus; M. 11, 13 a. pedes iacuit (vgl. P. 4, 9, 18 eo; H. 20, 107 mitto; M. 13, 783 pono; 5, 615 praecedo; A. 1, 7, 61; H. 9, 82; 12, 186; M. 10, 415; P. 2, 2, 124 procumbo);

B I: S. 62 sex mihi natales ierant, cum lecta parentis a. diem lacrimas bibere meas (F. 4, 647 partus edo; M. 1, 148 inquiro; 6, 675 mitto; A. 3, 739 morior; anders H. 16, 238; T. 4, 10, 82; noch anders J. 478); P. 2, 3, 70 a. tuos ortus quae mihi coepta fuit (amicitia) (F. 3, 727; anders A. 1, 13, 11); M. 3, 137 dicique beatus a. obitum nemo supremaque funera debet; H. 2, 59 quae fuit a. illam, vellem suprema fuisset; F. 6, 211 muneris est tempus, qui Nonas Lucifer ante est; M. 6, 540 —; P. 4, 6, 11 occidis a. preces; F. 5, 600 a. Jdus nox erit una super; M. 4, 790 a. expectatum tacuit (8, 5);

C: A. 2, 6, 12 tu tamen a. alios, turtur amice, dole; P. 2, 2, 91 hac hominum nulli parte secundus erit. hanc colet a. diem, nova qua decreta merenti venit honoratis laurea digna comis; M. 4, 465 vidit et a. omnes Jxiona.

Was die Stellung der Präposition im Satze anlangt, so hat ante (von dem Schema ante alios wird abgesehen) die zweite Stelle vor seinem Substantiv 17 mal, die dritte H. 12, 186; P. 2, 2, 124; F. 3, 358; 6, 794, die vierte A. 1, 14, 17; 2, 13, 24; H. 2, 8; 3, 84; M. 8, 480; T. 4, 2, 22; P. 2, 8, 40; F. 3, 30, die fünfte A. 2, 19, 21; H. 19, 75; R. 304; M. 7, 602, die sechste M. 7, 293; 603; F. 3, 140; 6, 308. Hinter dem Subst. steht ante noch F. 6, 211. Im Hexameter steht ante mit Ausnahme von A. 1, 13, 19; M. 5, 274; J. 157, im Pentameter stets in der Hebung des Daktylus. Bemerkenswert erscheint F. 6, 211 qui Nonas Lucifer ante est. — Das Adverbium ante steht nur einmal in der Senkung A. 2, 8, 25 ante acta fatebar. Im Satze tritt es in die zweite Stelle vor seinem Beziehungswort (von der ersten wird abgesehen) 7 mal (s. bes. M. 2, 524*), in die dritte 11 mal, in die vierte 5 mal, in die fünfte 4 mal, in die sechste M. 1, 442; T. 3, 14, 32; 5, 4, 6; F. 1, 114.

Anteeo (147, 65: M. 11, 54 st. 11, 65).

Antemna, I: H. 15, 113 addimus antemnas (steht blofs im Kopf d. A.); (151, 80: H. 3. 4, 9 st. T. 3, 4. 9).

Antenor: H. 5, 95 quid gravis Antenor, quid suadeat Priamus ipse.

Antiphates: P. 2. 2, 116 nec tamen Aetnaeus vasto Polyphemus in antro accipiet voces Antiphatesque tuas; M. 15, 239 Antiphates; 717 Antiphataeque domus.

Antiquus, I: F. 5, 536 perdidit antiquum littera prima sonum; P. 4, 16, 33 Tityron antiquas passerque rediret ad herbas (?); T. 5. 12, 32 pars antiqui nulla vigoris adest;

II 1: T. 3, 7. 34 rugaque in antiqua fronte senilis erit (?); 4, 1, 87 ad numeros antiquaque sacra reverti; F. 2, 491 antiqui Capreae dixere paludem; 1, 103 me Chaos antiqui, nam sum res prisca, vocabant; F. 2, 304 antiqui fabula plena ioci; T. 4, 4, 56 dictus ab antiquius Axenus ille fuit; F. 2, 642 defossus in agro, stipes ab antiquis tu quoque nomen habes;

(179, 82: A. 2, 6, 16 st. 2, 6, 10; 179, 7: M. 14, 611 antiquo gehört wohl zu sceptro; 181, 3: M. 15, 271 antiquis st. aut imis — antiquis liest Merkel, Magnus mit anderen aut imi(s) — antiquis hat nach Korns Ausweis blofs λε. Planudes übersetzt καὶ ὑπὸ τῶν τῆς γῆς ἀρχαίων σεισμῶν ἐξήλαντο ποταμοί).

Antonius: P. 1, 1, 23 Antoni scripta leguntur.

Antrum: S. 137 antra nemusque peto, tamquam nemus antraque prosint; M. 5, 266 silvarumque lucos circumspicit antiquarum antraque; P. 1, 6, 52 prius incipient turres vitare columbae, antra ferae; M. 2, 630 natum . . . . . geminique tulit Chironis in antrum; F. 1, 550 traxerat aversos Cacus in antra feros; H. 7, 93 nos declive sub antrum caeruleus subitis compulit imber aquis; F. 6, 121 nympha iubet quaeri de more remotius antrum; M. 11. 605 ante fores antri; 13, 763 oblitus pecorum antrorumque suorum; F. 3, 302 antro conditus ipse latet (Numa); M. 12, 212 arboribus tecto discumbere iusserat antro; 3, 314 datum Nymphae Nyseides antris occuluere suis; F. 3, 305 gelido Numa prodit ab antro; M. 15, 346 imis venti cohibentur in antris; R. 789 illo Sirenas in antro esse puto; M. 11, 610 medio torus est ebeno sublimis in antro; A. 2, 623 in nemore atque antris, non sub Jove; J. 489 ferus ipse suo periit mactatus in antro; M. 11, 251 gelido sopita quiescit in antro; 1, 575 in hoc residens facto de cautibus antro; 13, 822 multae stabulantur in antris;

(191, 50: S. 137 st. 141.)

Anus: M. 14, 659 qualia nunquam vera dedisset anus; F. 3, 765 cur anus hoc faciat; M. 10, 414 horret anus tremulasque manus annisque metuque tendit et ante pedes supplex procumbit alumnae et modo blanditur, modo si non conscia fiat, terret; M. 8, 661 mensam succincta tremensque ponit anus; H. 11, 50 oraque clamantis conscia pressit anus; M. 5, 449 prodit anus divamque videt lymphamque roganti dulce dedit, torta quod texerat ante polenta; H. 18, 26 pollice quas tremulo conscia siccat anus; M. 10, 384 surgit anus reseratque fores mortisque paratae instrumenta videns spatio conclamat eodem seque ferit scinditque sinus ereptaque collo vincula dilaniat; F. 3, 726 quare vilis anus populos ad sua liba vocet; A. 2, 678 faciunt cura, ne videantur anus; M. 14, 656 positis ad tempora canis adsimulavit anum (11, 310; F. 4, 517); 14, 675 anumque hanc audire voles; 5, 460 mirantem flentemque et tangere monstra parantem fugit anum.

Anm.: Es kommen blofs Nom. Voc. Acc. vor; im Plural steht das Wort nur A. 2, 6, 28 (adi.); H. 5, 39; A. 2, 678.

(200, 24: M. 2, 28 st. A. 2, 6, 28.)

Aonius: M. 10, 589 Aonio visa est iuveni (Hippomeni); A. 2, 18, 26 Aoniae Lesbis amata lyrae.

Apelles: A. 3. 401 si Venerem Cous nusquam posuisset Apelles.

Aper: M. 8, 338 hinc aper excitus medios violentus in hostes fertur; 353 ictus ab illo est, sed sine vulnere aper; A. 3, 9, 16 rupit cum ferus inguen aper; M. 14, 359 effigiem nullo cum corpore falsi finxit apri;

(208, 64: M. 14, 369 st. 362.)

Aperio, apertus, aperte, I 1: M. 10, 457 thalami dea limina tangit, iamque fores aperit, iam ducitur intus; T. 3, 2, 24 ianua, sed nullo tempore aperta fuit; M. 4, 439 apertas undique portas urbs habet;

2: part. perf. adject. (II 2 a) H. 4, 144 oscula aperta dabas, oscula aperta dabis; F. 6. 102 dea cardinis haec est: numine clausa aperit, claudit aperta suo; (I 1): M. 4, 527 frontemque in apertum porrigit aequor; F. 2, 227 in apertos undique campos prosiliunt hostes; M. 12, 102 haud secus exarsit, quam circo taurus aperto; — 13, 693 iugulo dare vulnera aperto; 12, 294 in aperta loquentis condidit ora viri ..... flammas; 2, 339 nomenque in marmore lectum perfudit lacrimis et aperto pectore fovit (F. 3, 15);

II 2: R. 693 nec causas aperi, quare divortia malis.

Apis: F. 1, 376 'qua' dixit 'repares arte, requiris, apes'? 363 quot apes cum stirpe necatas viderat inceptos destituisse favos.

Apis: M. 9, 691 cum qua latrator Anubis sanctaque Bubastis variusque coloribus Apis.

Apollo: Zu der Bemerkung über Apollo in clausula hexam. füge hinzu, dafs Apollinis, Apolline mit der betonten Silbe stets in der fünften Hebung des Hex. steht. Die einzelnen Stellen anzuführen erscheint unnötig.

Apollineus: M. 9, 455 Apollinei correpta cupidine fratris; 15, 533 nisi Apollineae valido medicamine prolis reddita vita foret; M. 1, 473 laesit Apollineas traiecta per ossa medullas.

Appello (-are), **I 1**: F. 2, 701 misso genitorem appellat amico, perdendi Gabios quod sibi monstret iter;

II 1: P. 4, 16, 40 iuvenes, quorum .... appellandorum nil mihi iuris adest;

2: M. 8, 798 Caucason appellant (montem); 9, 466 iam dominum appellat (Caunum); 229 appellantque Lichan (scopulum); 7, 473 Aeacideia regna Oenopiam veteres appellavere; F. 5, 150 appellant Saxum (molem); M. 10, 268 appellatque tori sociam; P. 3, 2, 20 sic appellari non meruere mali.

Appono, I 2: A. 2, 11, 49 apposito narrabis multa Lyaeo; 3, 12, 20 populumque bimembrem turpiter apposito vertit in arma mero; T. 5, 3, 50 aliquis vestrum ... apponat lacrimis pocula mixta suis;

(301, 27: F. 6, 779 st. 4, 779; 302, 32: T. 3, 12, 25 st. 3, 14, 25; 48: P. 3, 5, 30 st. 3, 3, 30.)

Aptus, I B 2 1: A. 1, 512 curae deae silvis aptus Adonis erat;

II B I 1 a β: T. 1, 3, 10 non aptae profugo vestis opisve fuit (cura);

b: M. 1, 433 vapor umidus omnes res creat et discors concordia fetibus apta est; F. 2, 609 locus illa silentibus aptus; H. 13, 11 ventus erat nautis aptus, non aptus amanti;

2 a: M. 14, 637 Satyri, saltatibus apta iuventus; A. 2, 18, 14 huic operi quamlibet aptus eram; H. 5, 88 purpureo sum magis apta toro; S. 6 cum lyricis sim magis apta modis; T. 2, 231 forsan — et hoc dubitem — numeris levioribus aptus sim; A. 1, 8, 30 signo nunc Venus apta suo; A. 1, 760 qui sapit, in numeris moribus aptus erit;

b: F. 5, 104 inventor curvae, furibus apte, fidis;

IV: A. 1, 358 facilis dominae mens sit et apta capi;

VI: A. 1, 14, 13 adde quod et dociles et centum flexibus apti et tibi nullius causa doloris erant (capilli); A. 2, 3, 17 aptius ut fuerit precibus temptasse, rogamus; R. 669 tutius est aptumque magis discedere pace; 799 nec minus erucas aptum videre salaces; A. 2, 262 parva, sed a parvis callidus apta dato; A. 2, 2, 2 dum perago tecum pauca, sed apta; T. 1, 3, 7 nec spatium fuerat nec mens satis apta parandi (apta würde acc. pl. n. sein nach Js. Verburg. S. die Bem. bei Merkel, Berlin 1837); F. 6, 346 apta asini flammis indicis exta damus;

(329, 35: A. 126 st. 2, 126; 330, 8: T. 4, 37 st. 4, 10, 37.)

apte: M. 4, 181 lecto circumdata collocat apte (retia) (arte Marc. [corr. apté] Laur, apte Korn Riese Zingerle Haupt-Müller Merkel, arte Magnus); A. 1, 8, 88 qui doceant, apte quid tibi possit emi; A. 3, 226 aptius a summa conspiciere manu; H. 13, 121 semper in his apte narrantia verba resistunt; A. 3, 355 modo cogitet, apte quam subeat partem callida quamque vocet.

Apud, I: R. 163 pugnabant alii tardis apud Jlion armis; P. 4, 7, 41 talis apud Troiam Danais pro navibus Aiax dicitur Hectoreas sustinuisse faces;

II: P. 1, 3, 81 apud quos exulibus tellus ultima Tibur erat; A. 2, 735 quantus apud Danaos Podalirius arte medendi.

Aqua, I A: M. 15, 246 resolutaque tellus in liquidas rarescit aquas, tenuatus in auras aëraque umor abit (250 f.); A. 3, 5, 12 in liquidas nondum, quas (nives) mora vertit aquas (T. 3, 2, 20); M. 1, 53 qui (aer) quanto est pondere terrae pondus aquae levius, tanto est onerosior igni; 7, 108 silices fornace soluti concipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum; P. 3, 6, 35 extinctos vel aqua vel Marte vel igni nulla potest iterum restituisse dies; A. 2, 722 sol a liquida saepe refulget aqua (M. 13, 767; 841; F. 1, 327); 472 silva feras, volucres aer accepit habendas, in liquida pisces delituistis aqua (482; F. 4, 106; 600; P. 3, 1, 16 [auch zu I E 38]); A. 3, 1, 58 adposita barbara mersat aqua; M. 15, 311 admotis Athamanas aquis accendere lignum narratur; F. 5, 82 duxerat Oceanus quondam Titanida Tethyn, qui terram liquidis, qua patet, ambit aquis; M. 6, 188 nec caelo nec humo neque aquis dea vestra recepta est;

B: T. 3, 3, 7 nec caelum patior nec aquis assuevimus istis;

C: M. 15, 324 seu vis est in aqua calido contraria vino;

E 1 a: M. 1, 271 concipit Jris aquas; J. 398 elicuit pluvias victima caesus aquas (A. 2, 6, 34); F. 4, 644 ager assidua luxuriabat aqua; 6, 198 multa terra madescit aqua; P. 2, 7, 40 caducis percussu crebro saxa cavantur aquis;

2: P. 4, 7, 10 ducat Jazyx per medias Histri plaustra bubulcus aquas;

3 a: A. 1, 8, 50 admissis labitur amnis aquis;

α: F. 5, 673 est aqua Mercurii portae vicina Capenae, P. 3, 5, 18 ex ipso fonte bibuntur aquae (F. 2, 264 gelidae b. aquae); A. 3, 7, 32 deficiunt laesae carmine fontis a.; F. 2, 250 tenuem vivis fontibus affer aquam; 1, 270 sumque repentinas eiaculatus aquas (vgl. 46); 6, 449 haurit aquas tollensque manus 'ignoscite' inquit; 5, 441 rursus aquam tangit; J. 390 quos dux Poenus mersit putealibus undis et iacto canas pulvere fecit aquas (M. 7, 571); M. 3, 189 quas habuit, sic hausit aquas; F. 3, 275 Egeria est, quae praebet a.; M. 3, 475 lacrimis turbavit a.; M. 3, 429 in medias quotiens visum captantia collum bracchia mersit a.; F. 2, 166 fons erat altus aquae; 5, 210 liquidae fonte rigatur aquae (lene sonantis a. A. 3, 6, 40); 6, 10 secretus ab omni voce locus, si non obstreperetur aquis; P. 3, 4, 56 illa recens pota est, nostra tepebit aqua; T. 3, 7, 16 ne male fecundae vena periret aquae (?);

β: R. 618 de prope currenti flumine manat aqua; A. 3, 6, 44 cedere iussit aquam: iussa recessit aqua; P. 4, 2, 18 lapsaque suppresso fonte resistit aqua; A. 1, 220 quae loca, qui montes, quive ferantur a.; M. 14, 329 Anienis aquae cursuque brevissimus Almo; A. 2, 181 obsequio tranantur a.; M. 14, 795 Alpino modo quae certare rigori audebatis a.; A. 2, 19, 32 e magno flumine potet aquam; P. 4, 7, 20 Hister, cuius tua dextera quondam puniceam Getico sanguine fecit aquam (T. 2, 192; 3, 10, 8; Tolenus F. 6, 565); F. 5, 631 illum stramineos in aquam misisse Quirites; 1, 404 miscendas large rivus agebat aquas; M. 1, 584 Inachus unus abest imoque reconditus antro fletibus auget a.; T. 5, 3, 24 quascunque bibit decolor Indus a.; F. 6, 413 a. sua ripa coercet (2, 222); M. 5, 638 cognoscit amatas amnis a.; 388 silva coronat a.; M. 15, 282 quas contingere non est, fundit Anigros a.; J. 138 dum Tiberis liquidas Tuscus habebit a. (A. 3, 386; M. 14, 616; J. 514; 3, 520; 4, 48; 5, 628); H. 9, 142 infecit sanguis equinus a. (P. 3, 4, 108); 9, 56 qui lassas in se saepe retorquet a.; F. 2, 194 ubi discretas insula rumpit a. (1, 292); A. 3, 6, 2 siste parumper a.; H. 6, 87 illa refrenat a. (F. 3, 652 a. sustinere); F. 5, 644 ille meas remis advena torsit a.; P. 1, 3, 20 ad Stygias certe limite ducat a. (T. 4, 5, 22; P. 2, 3, 44; 4, 9, 74; M. 3, 505); T. 2, 588 (Juturna) in cognatas desiliebat a.; M. 5, 429 in illas extenuatur a.; M. 15, 328 purgamina mentis in illas misit a. (A. 3, 6, 80); J. 326 vivus in occultas praecipiteris a. (?); F. 6, 780 multaque per medias vina bibantur a.; P. 1, 1, 68 de nive manantis more liquescit aquae; M. 11, 603 rivus aquae Lethes; M. 8, 736 faciem liquidarum imitatus aquarum; 11, 142 iussae succedit aquae; R. 448 nec satis est liquidis unicus hamus aquis; P. 1, 3, 76 quo duce trabs Colcha sacra cucurrit aqua; H. 9, 140 limosa tempora mersit aqua; M. 3, 505 exigua prohibemur aqua; A. 2, 606 in media Tantalus aret aqua (J. 180); M. 5, 595 nudaque mergor aquis; H. 15, 210 nec in mediis quaeritur umor aquis; 14, 90 cornuaque in patriis non sua videt aquis;

γ: H. 5, 54 remis eruta canet aqua; 6, 68 terra tibi, nobis aspiciuntur aquae; A. 2, 92 clauserunt virides ora loquentis a.; H. 17, 146 dum modo, quas findam corpore, dentur a.; A. 3, 126 caeruleae mole fugantur aquae; H. 10, 94 multa mihi terrae, multa minantur a.; M. 11, 520 cum caelestibus undis aequoreae miscentur a. (H. 5, 62; 7, 62; A. 1, 528; R. 692; T. 1, 4, 2; 5, 7, 2; J. 464; P. 3, 1, 22; F. 2, 68; 4, 498; 578); A. 2, 11, 26 navita .... prope tam letum, quam prope cernit aquam; T. 5, 7, 38 audet Graia Caphaream currere puppis aquam; T. 3, 12, 36 non nisi vicinas tutus aravit aquas; H. 17, 48 quasque quatit, nulla parte coercet a.; 7, 42 aspice ut adversas concitet Eurus a.; 12, 104 quique maris gemini distinet Isthmos a. (F. 6, 496); F. 6, 740 dividit obstantes pectore taurus a.; 3, 586 'findite remigio' navita dixit 'aquas'; M. 11, 208 omnes inclinavit a. ad avarae litora Troiae; A. 2, 11, 18 quas Scylla infestet, quasve Charybdis a. (16, 26); T. 1, 10, 14 quasque petit, Getici litoris intrat a.; S. 168 illaeso corpore pressit a.; J. 492 Euboicasque suo nomine saepit a.; M. 4, 707 navis praefixo concita rostro sulcat a.; H. 13, 98 fatigatas ultima verset a.; P. 4, 6, 48 Solis ad Eoas currus agetur a. (F. 6, 474; P. 2, 5, 50); 4, 14, 22 devertor et (ad) illas, in quibus offendit naufraga puppis a.; 9, 118 misit in has si quos longa Propontis a.; F. 2, 78 medii quoque terga Leonis in liquidas subito mersa notabit a.; T. 3, 4, 16 per placidas cumba cucurrit a.; 9, 8 per non temptatas prima cucurrit a.; H. 17, 22 meque per adsuetas sedula ferret a. (76 f. p. cedentes a.; F. 4, 277 f. p. a.); H. 17, 194 ire per invitas experiamur a.: P. 2, 2, 30 i. per placidas a. (H. 18, 82; P. 3, 6, 44); H. 15, 124 quanta per has nescis flamma petatur a.; 17, 162 vixque per immensas fessa trahuntur a.; P. 1, 5, 76 per tantum terrae, tot a., vix credere possum indicium studii transiluisse mei; H. 16, 74 per longas spes tua venit a.; 17, 84 in summas erigor altus a.; M. 3, 591 mihi nil ille reliquit praeter a.; A. 2, 126 remigioque

aptas esse negavit a.; M. 1, 42 campoque recepti liberioris aquae; T. 5, 2, 20 exiguum pleno de mare demet aquae; H. 17, 80 dimotae corpore murmur aquae; T. 1, 2, 19 quanti montes volvuntur aquarum; H. 7, 54 expertae totiens tam male credis aquae; F. 3, 870 cum de se nomina fecit aquae (4, 284; T. 1, 1, 90); P. 3, 7, 40 Euxinis inmoriemur aquis (2, 60); M. 4, 92 lux . . . praecipitatur aquis, aquis nox surgit ab isdem (F. 6, 474); A. 1, 9, 14 aptaque verrendis sidera quaerit a.; F. 6, 716 cras veniet vestris ille secundus a.; A. 2, 4, 8 rapida concita puppis aqua; H. 17, 6 currere me nota nec patiuntur a.; T. 4, 1, 10 in numerum pulsa bracchia iactat a.; H. 18, 128 hac Helle periit, hac ego laedor a.; 2, 90 fessaque Bistonia membra lavabis a.; P. 1, 5, 40 ducit remos qua modo navit a.; F. 2, 112 spargitur impulsa caerula puppis a.; A. 1, 13, 12 nec media nescius errat a. (2, 11, 50; T. 1, 11, 4; 4, 8, 18; P. 1, 6, 34; 2, 3, 28; 4, 8, 28); H. 17, 208 melius multa stat mea puppis a.; T. 1, 11, 26 plus habet infesta terra timoris a.; H. 17, 186 in ventis et a. spes mihi semper erit; M. 11, 716 in liquida . . tuetur nescio quid quasi corpus a.; 1, 301 mirantur sub a. lucos urbesque deorum (M. 15, 294); J. 474 caret arctos aquis (P. 1, 4, 18; F. 2, 192); T. 1, 11, 40 caeruleis charta feritur a.; 16 Hyadas seris hauserat arctos a.; P. 3, 7, 28 tumidis bracchia lassat a.; H. 17, 36 mersit et adversis ora natantis a. (M. 14, 482; P. 2, 3, 40); T. 5, 2, 74 me Zanclaea Charybdis devoret atque suis ad Styga mittat a.; H. 18, 150 spes mea pendet a.; T. 5, 12, 28 solitis cumba vacabit a.; F. 5, 731 haec ubi dives a. acceperit Amphitrite; M. 2, 70 ter Neptunus a. cum torvo bracchia vultu exerere ausus erat: 4, 732 qui vertice summo stantibus extat a. (P. 2, 10, 46); F. 5, 162 a Calabris vela dabuntur a. (steht zwar im Thes., aber offenbar an falscher Stelle, zwischen canae und virides aquae); 6, 544 in vestris aliud sumite nomen a.;

b: P. 1, 6, 52 prius incipient turres vitare columbae, ... mergus aquas; M. 6, 376 quamvis sint sub aqua, s. a. maledicere temptant;

E 5: M. 5, 587 invenio sine vertice aquas, sine murmure euntes, perspicuas ad humum, per quos numerabilis alte calculus omnis erat; 4. 354 in liquidis translucet aquis;

F a (Das ausgelassene **a** füge ich hinzu): P. 1, 10, 30 solae paene bibantur aquae; R. 230 nec sitiens ora levabis aqua; F. 5, 342 nec liquidae vinctis flore bibuntur aquae; P. 1, 2, 88 sequens multas hostis habebit aquas; F. 4, 768 quaeque levent artus, quaeque bibantur aquae; M. 8, 836 utque fretum . . . . . nec satiatur aquis peregrinosque ebibit amnes; R. 552 inque suas gelidam lampada addit aquam; J. 290 per caput infusae fervidus umor aquae; Nux 158 non profectura dextra lavatur aqua;

b: F. 2, 40 Pelea Phoci caede per Haemonias solvit Acastus aquas; M. 14. 604 quicquid in Aenea fuerat mortale, repurgat et respergit aquis;

II 1: H. 18, 124 mersaque roratis nata fleatur aquis;

3: F. 1, 652 per iuvenis curris signa gerentis aquam.

(351, 43: A. 62 st. A. 3, 62; 47: F. 3, 686 st. 4, 686; 354, 25: 18, 32 st. H. 18, 32; ib. 53: aquae st. aquas; ib. 57: 17, 52 st. H. 17, 52; 356, 72 gelida Merkel 1841, calida V Riese Merkel 1884; 1897 Güthling; 357, 51 Ov. M. 15, 504 st. 15, 508; 358, 76: A. 3, 7, 84 mußte wegbleiben, da es richtig 359, 8 steht; 359, 82: J. 66 st. ?; 360, 48: P. 1, 2, 73 st. ?; 361, 84: T. 1, 8 1 st. 1, 8, 4.)

Aquila: A. 1, 117 fugiunt aquilas timidissima turba, columbae.

Aquilo: M. 10, 77 pulsumque aquilonibus Hebrum.

Ara, I: H. 13, 112 nulla caret fumo Thessalis ara meo; M. 5, 37 scelerato profuit ara; P. 3, 2, 53 araque quae fuerat natura candida saxi, decolor effuso tincta cruore rubet (unvollständig citiert). F. 3, 882 Janus adorandus . . . . araque pacis erit; M. 4, 755 ara Jovis

media est; P. 4, 8, 24 hac certe nulla est notior ara tibi; M. 6, 329 Naiadum Faunine foret tamen ara rogabam; F. 5, 131 ara erat illa quidem Curibus (ars Merkel, vgl. Güthling z. d. St.); M. 15, 686 antiquas abiturus aspicit aras; F. 1, 33 Caesaris arma canant alii, nos Caesaris aras; M. 7, 258 flagrantes circuit a.; 9, 782 visa dea est movisse suas et moverat a.; 164 reppulit a. implevitque suis nemorosam vocibus Oeten; 15, 114 vite caper morsa Bacchi mactandus ad aras ducitur; 7, 74 ibat ad antiquas Hecates Perseidos a. (unter aras tegit nemus citiert); F. 1, 649 haec (templa) tua constituit genetrix et rebus et ara; M. 11, 584 manus funestas arceat aris; F. 6, 667 quaeritur in scaena cava tibia, quaeritur aris.

(382, 53: T. 5, 49 st. 5, 5, 9; 384, 65: M. 3, 47 st. F. 3, 47; 385, 37: T. 5, 4, 43 st. 5, 2, 43; 385, 54 und 388, 2: P. 1, 2, 71 st. 3, 2, 71; 385, 84 und 387, 83: A. 3, 313 st. 3, 393; 386, 67: M. 1, 428 st. 1, 248; 387, 23: T. 3, 15 st. 3, 13, 15; 387, 41: T. 4, 4, 64 gehört wegen caede eine Zeile höher; 387, 81: M. 14, 574 st. 15, 574.) — M. 9, 164 auras für aras Hellmuth, Kaiserslautern 1880.

Aratrum: A. 1, 2, 13; M. 14, 2 usus aratri.

Arbiter: M. 2, 458 'procul est' ait 'arbiter omnis'.

Arbitrium (es steht als Anfang des Verses nur H. 16, 120; A. 1, 504; P. 3, 9, 48, sonst füllt es den zweiten und die Hebung des dritten Fufses), **I**: M. 11, 101 huic deus optandi gratum sed inutile fecit muneris arbitrium;

II: R. 380 et levis arbitrio ludat amica suo; M. 5, 380 pharetram solvit et arbitrio matris de mille sagittis unam deposuit.

(414, 14: P. 3, 8, 48 st. 3, 9, 48.)

Arbor, I A 2: M. 3, 93 pondere serpentis curvata est arbor; F. 5, 93 hic, ubi nunc Roma est, . . arbor et herbae . . . . . fuit; M. 10, 647 medio nitet arbor in arvo; Nux 7 arboribus . . . . . certamen fertilitatis erat (18); T. 3, 12, 15 quoque loco est arbor, turgescit in arbore ramus; M. 12, 22 virides amplexus in arbore ramos; M. 3, 410 lapsus ab arbore ramus; 8, 410 obstitit aesculea frondosus ab arbore ramus; H. 20, 100 de qua pariens arbore nixa dea est; A. 2, 19, 31 arbore frondes carpat et e magno flumine potet aquam; M. 11, 29 dereptos arbore ramos;

3 a α: M. 10, 509 dat gemitus arbor lacrimisque cadentibus umet; F. 1, 153 operitur frondibus arbor (M. 13, 847); A. 2, 10, 13 quid folia arboribus . . . . quid addis? 13, 820 omnis tibi serviet arbor; M. 8, 768 convertit ab arbore ferrum; 10, 262 ab arbore lapsas Heliadum lacrimas; 500 manant ex arbore guttae;

β: R. 106 male radices altius arbor agit; M. 15, 563 lenti viminis arbor non expectatas dabat admirantibus umbras (4, 88; 116);

γ: T. 3, 12, 16 procul a Geticis finibus arbor abest;

b: M. 9, 376; 377 nostraque sub arbore saepe lac facitote bibat, nostraque sub arbore ludat; A. 2, 188 flesse sub arboribus Milaniona ferunt; F. 2, 255 sedisse sub arbore fertur;

c: M. 8, 775 labefactaque tandem ictibus innumeris adductaque funibus arbor corruit (Deoia quercus); F. 2, 25 nomen idem ramo, qui caesus ab arbore;

B 1 a α: R. 176 ut sua, quod peperit, vix ferat arbor onus; M. 4, 89 arbor ibi, niveis uberrima pomis, ardua morus, erat; A. 2, 605 captatis arbore pomis (M. 5, 536 arbore decerpo; 11, 113; H. 19, 9 demo); M. 4, 331 pendentibus arbore pomis;

b δ: M. 14, 667 tu tamen exemplo non tangeris arboris huius;

2 c: T. 3, 1, 40 cingit et augustas arbor opaca comas; M. 14, 523 nec prius os tacuit, quam guttura condidit arbor; 9, 367 nil nisi iam faciem; quod non foret arbor, habebat;

A. 1, 287 lacrimis, quas arbore fundit odora (M. 10, 505; 509; 512; 521); M. 9, 366 affusique suae radicibus arboris haerent; 4, 131 visa cognoscit in arbore formam.

(426, 82: Nux 18 st. 28.)

Arbustum: M. 2, 710 despectabat humum cultique arbusta Lycei; 1, 286 cumque satis arbusta simul pecudesque . . . . rapiunt.

Arcas, Callistus f.: M. 2, 497 ecce, Lycaoniae proles, ignara parentis, Arcas adest.

Arcadia: F. 1, 478 deserit Arcadiam Parrhasiumque larem; M. 15, 332 est lacus Arcadiae; 9, 192 Arcadiae vastator aper; 2, 405 Arcadiae tamen est impensior illi cura suae; F. 5, 91 exul ab Arcadia Latios Euander in agros venerat.

Arceo: M. 9, 751 te custodia caro arcet ab amplexu;

(443, 9: P. 1, 6, 42 haben wohl nach Korns Ausweis die Hndschr. arquit, *Eψ* setzen hinzu l'arcuit [vgl. Nic. Heinsius]. arguit Merkel Riese Korn, arcuit Mitscherlich Güthling.)

Arcesso, Accerso (449, 34: M. 15, 625 adgeicerit Haun. accesserit Amplon. ed. Colon. 1551, adiecerit Riese Zingerle, asciverit Nic. Heinsius Mitscherlich Jahn Gierig, acciverit Merkel Korn Haupt Müller Magnus vgl. Accio p. 13).

Arcus (76), I A: M. 2, 414 modo leve manu iaculum, modo sumpserat arcum; 5, 55 tendere doctiore arcus; A. 2, 192 hoc arcu (Hylaei) notior alter erat.

Die Absicht dieser Arbeit war, dem Ovid, von dessen Sprachgebrauch reichlich Lichter in die spätere Latinität ausstrahlen, zu gröfserem Rechte wenigstens in ein paar Worten zu verhelfen, als ihm der Th. l. L. gemäfs den Beschränkungen, die ihm auferlegt sind (p. III u.), angedeihen lassen konnte. Vielleicht habe ich bei dem Streben nach möglichster Vollständigkeit zu sehr die Hervorhebung und Zusammenstellung des Charakteristischen vernachlässigt. Dafs ich, im Besitze eigener Sammlungen, den Zutritt zu dem *γαζοφυλάκιον* in München nicht gesucht habe, wird man mir nicht zum Fehler anrechnen.

Breslau, März 1902.

Loewe.